

Tiršev san

»Tiršev san« je naslov prekrasnih prizora, koji su činili jednu od glavnih i nezaboravnih točaka u šarenom programu svesokolskih svečanosti u Pragu.

17 septembra navršilo se je sto godina otkako se je rodio osnivač Sokolstva, veliki Čeh dr. Miroslav Tirš. Bio je sin lekara u Dječinu, te se je već u ranoj mladosti spremao najvećom ustrajnošću i marljivošću za svoje veliko poslanstvo. Njegove svedodžbe iz gimnazijskog doba, pogotovo svedodžba o ispitu zrelosti, govore nam, da je uvek imao iz grčkog i latinskog jezika odlične ocene. Klasični svet starogrčkih junaka, starogrčki ideal lepote i harmonije duha i tela, misao zdravog duha u zdravom telu, i još mnogo nebrojenih drugih dubokih misli crpeo je mladi Tirš iz studija starorimske i starogrčke istorije i života. Grke je ljubio Tirš zbog njihove odlične umetnosti, zbog njihova poštenja, zdravlja i lepote. Video je kako su marljivo vežbali duh i telo. Svake šeste godine sakupljali su na t. zv. olimpijskim igrama, gde su se takmičili u telesnim veštinama i u umetničkim činima. Pobjednike su nagrađivali samo s poštovanjem i lororovim vencem. Grcima je bilo poštenje, zdravlje, bistar um i odvažnost najbolja odbrana protiv neprijatelja, koji su bili jaki i nadmoćni. Dok nije koristoljublje pokvarilo njihova srca, očuvali su svoju slobodu i mogli su da služe kao uzori čitavom čovečanstvu.

Tirš je mnogo misleo na taj krasni narod, mnogo je razmišljao o najdražem bogatstvu svakoga naroda — o slobodi — i s tugom je u srcu zaključivao: njegov narod, češki narod, u onom vremenu, kad je živio Tirš, nije bio slobodan! Nemci su ga tlačili...

Zašto? — Jer je to bio malen narod, a njegovi neprijatelji mnogobrojni.

Je li bilo moguće povratiti češkom narodu slobodu, koju je izgubio pred tri stotine godina?

Bilo je moguće!

Ali kako?

Jedini put: Ako postanu Česi onakvima, kakvi su bili stari Grci u dobi svoje slave...

Takav je bio Tiršev san... Takvo je poslanstvo on ostavio svome narodu...

Pred očima uzvišenih likova istorije, pesništva, umetnosti, glazbe, pozorišta, znanosti, gimnastike naveštava veliki Tirš malenoj šaćici češkoga naroda: Plot iz živih telesa, kameniti češki upor dignuću do neba, to je moja želja, to je moj san! — Da malen narod nije za takve stvari? — Što je manji neka jače napne snage i ustrajnim radom, smotreno uređenim, konačno će ipak izvojevati slobodu!

I za uzor u tom radu postavlja im grčki narod...

Sada pak mogu svi da vide kako je to bilo.

Nema više ni pozornice, ni reči.

U sredini polja je oltar, beo, objavljen dimom. Dolaze glasnici i naveštavaju narodu, koga su pozvale trublje, da nadolazi slavno doba

Dr. Miroslav Tirš

igara, kada mora da prestane među Grcima svaka prepirka i kad treba da osvane mir, znamenito olimpijsko slavlje.

(Igre u mestu Olympia u čast boga Dia).

Za vreme kliktanja i pevanja sabire se pred svetištem sav grčki narod: vojnici, trgovci, mornari i skupine poslanika i zastupnika iz sviju grčkih gradova.

Dolaze svećenici, koji nose kipove bogova i žrtvenike, čuvari svetih zaklada, nadalje borci, takmičari sa svojim vođama, nadzornici takmičenja i suci, mladići i dečaci sa svojim učiteljima, pesnici, pevači, mudraci i učenjaci...

Svečanosti počinju...

Najviši svećenik moli boga da bude milostiv svima takmičarima, koji se bore za slavu domovine...

Nato se zaklinju svi takmičari da polaze na takmičenje čistih misli, da pobeđe na čast općine i za dobro svoje slobodne domovine, za njima prisižu suci pred bogovima da će biti napram takmičarima u svakom pogledu pravedni.

Trublja zatrubi i takmičenja se započnu...

Mladići trče prema cilju... obično trčanje muških... muških s bakljama i muških u bojnoj opremi. Štitovi im se blešte na suncu. Koplja zuje zrakom. Diskos (železni kotač) žviždi vazduhom i pozlaćeni troprezi lete u divljem trku poljem.

Takmičenja su završena. Darovi u znak zahvalnosti plamsaju na žrtvenicima... Zbor slavi pobjednike pesmama, a ozbiljni ih suci krune lovorovim vencima.

Narod klikće i veseli se.

Ali i veselje umori čoveka... Grke su također polagano umorila i iscrpla takmičenja i od svih tih krasota ostali su samo nežni kipovi, beskonačno lepi, ali ipak — bez duše.

Oduševljeni tuđinac pa također i te kipove razume. —

»Kako su nekada Grci tako moraju biti jednom i Česi plemeniti, dušom i telom — i pobjediće!«

Taj glas zvuči kao zvon, buči kao kliktaj fanfara...

Ne može se odupreti tome silnome pozivu, ne može se ga prečuti! Uzvišeni grčki duh opet se je probudio iz svog sna...

I opet ustaje, preporođen, nov, požrtvovan... Ali narod, koga je taj duh zadojio i preporodio, nije više grčki, već sveži češki narod Sokola!...

I odjednom ga je mnogo, mnogo i svuda! Sa svih strana niču novi grčki junaci, sada sokolski vežbači, žene, devojke, deca, borci za obranu domovine, rođene grude i svoga jezika...

Sve se kupi oko Tirševa kipa, državna zastava leprša nad njima, u čistoj belini beskonačne istine, žari se i crveno plamti u crvenoj krvi nesebične ljubavi, blešti se u plavom oku nepokolebljive vernosti...

Mnoštvo pak zaklinje se Tiršu:

Što zakon Tvoj, u srcu zapisan, nam zapoveda
Neka Tvojom pomoći svako od nas ispunja
I barjak, koji leprša nad glavama, dade nam moć
Još ovo prisižemo iz dna srca:
Ako kad obzorje opet potamni:
Za Tvoju pravdu, za državu, narod
Život, krv, žrtvovaćemo rado!

Tiršev san se je ispunio. Njegov češki narod ugledao je slobodu! Tirševo Sokolstvo ga je do nje dovelo. I Tirševo Sokolstvo očuvaće mu je, dok god bude duboko usadeno u svakom češkom srcu!

Još više! Tiršev san obuhvatio je ceo slovenski svet i njegova je misao proključala i uspevala također i daleko na jugu njegove domovine.

Danas oplođuje također i naš narod uzvišenom idejom bratstva, lepote i snage, te mu uleva u dušu otpornosti i snage za sve poteškoće i napore, koji ga čekaju u budućnosti.

 Ronay
BEOGRAD

Rodendan Prestolonaslednika Petra

Ponovno smo srećni da možemo da česfitamo našem uzvišenom Nasledniku Prestola, našem dragom sokolskom Starešini Prestolonasledniku Petru, i devetu godišnjicu njegova mladenačkog života, koju je navršio 6 septembra t. g.

Želimo Mu najiskrenije, iz dubine svog srca, dug i srećan život na diku i ponos čitavog našeg naroda i našeg Sokolstva, kome je On na čelu.

Zdravo!

Trček Stane, Ljubljana:

Naraštajski dani u Pragu

S nemirom smo očekivali dan odlaska. Za većinu naraštaja bio je to prvi put u tudinu; povrh toga još na svesokolski slet, o čijoj veličini su već toliko slušali i čitali. Nestrpljivi su bili i učesnici i njihovi vođe. Prvi u očekivanju svega nova, što im se je dočaravalo, a i drugi u očekivanju »stada«, za kojeg će trebati da se brinu, za koje su doduše znali koliko će biti, ali ne i kakvo će biti.

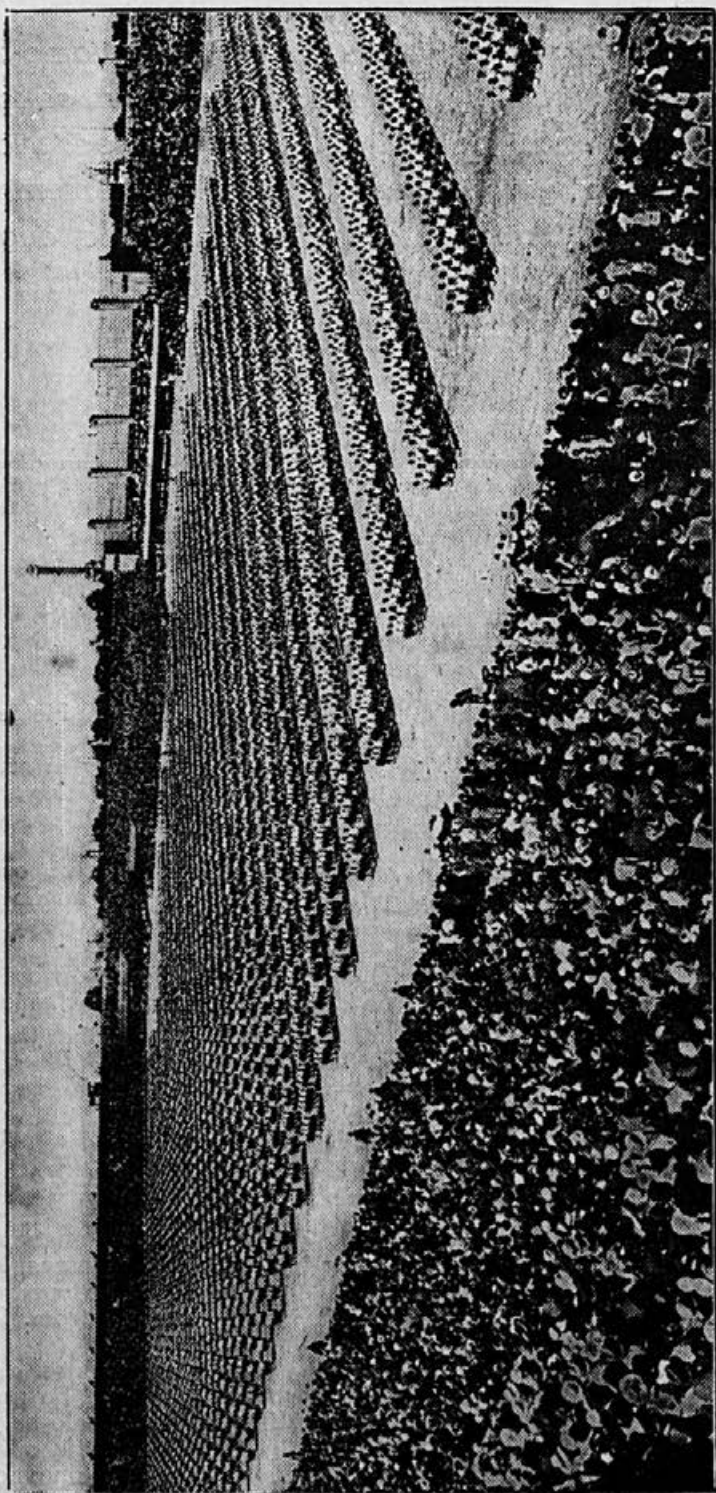
Posebni vlak, koji je vozio 201 naraštajca i 79 naraštajki, ostavio je 24 juna u Mariboru oko 1 sata domovinu. Mir je bio obuzeo mlade putnike; ko je samo mogao dremao je i čak i spavao. Već u rano jutro izvedljive su oči klizale po lepim, brdovitim krajevima Austrije.

U 11 časova stigli smo na pograničnu češku stanicu Horni Dvoržište, gde su nas meštani tako iskreno dočekali, da smo se osećali kao kod kuće. Pripremili su nam cveća i zelenila, da smo mogli iskititi svoje vozove. Dočeka'o nas je također i odaslanik ČOS, s potrebnim uputama za daljnje putovanje i s naredbom da moramo nastaviti putovanje u svećanim odorama. Zapoved smo, razume se, odmah i izvršili.

Na čitavom putu od granice pa do Praga, svuda su nas čekali, pozdravljali i pogošćivali. Osobito su nam ostali u spomeni dočeci u Budjejevicama, u starodrevnom Taboru i u Benešovom. To su bili prizori čistog, iskrenog, slovenskog bratstva.

U Prag smo prispeli oko 19 časova. S češkom tačnošću postarali su se za naš prtljag, dok smo mi otišli među gustim redovima općinstva, koje nas je burno pozdravljalo, u svoje stanove u Sokolskoj ulici. Tu je pozdravio naš naraštaj starosta ČOS, br. Bukovski kratkim, vatrenim govorom. Zahvalio mu se je br. Gangl.

Narednog dana, u subotu, bilo je sve već za rana na nogama, da ogleda pod voćstvom domaćih mesto, te da utaže svoju izvedljivost. Po podne bio je na vežbalištu Praškoga Sokola pregled prostih vežbi. Pokazalo se je da su bile vežbe po različitim krajevima, različito naučene. Za vreme od tri sata izgledali smo te razlike. U okrilju prvog sokolskog društva ponovno nas je iznenadila bratska gostoljubivost. Poslužili su omladinu s čitavim hrpama peciva i s čajem.

Dani srednjoškolske omladine: Nastup učenica 19 juna

Pozdravivši iskreno svoje gostitelje otišli smo u Rigrove nasadi, kamo je Sredočeška župa pozvala jugoslov. naraštaj na večeru. Dan smo završili oduševljenim klicanjem slovenskoj uzajamnosti i bratskoj češkoj zemlji.

U nedelju smo se probudili istovremeno s danom. Izgledalo je da će kiša. Naraštaj se je odveo autobusom na udaljeno sletišće zbog kušnji u vežbama. Jugosloveni, koji su prvi pokušali s nastupom doduše su drhtali od hladnoće, ali su ipak ostali suvi. Docnije je počela da pada na gola tela čeških naraštajaca hladna kiša, koja im nije kvarila dobre volje; isto tako kvasila je kiša i češke naraštajke na sabiralištu. Oko jedanaeste vreme se je popravilo i polako vedrilo, tako, da su također i naše naraštajke izvršile pokuse bez kiše.

Već odmah posle podne počele su ogromne gomile ljudi da se kreću prema sletišću; stadion je bio oko 14 časova potpuno ispunjen.

Također odmah po ručku počeli su se skupljati na zborišću češki Sokolici u jake sedamdesetdvestupne struje. Divio sam se razumevanju i zaptu tih tisuća živahnih mladića, koji su preko dva sata stajali na svojim mestima. Zbijali su doduše vedre šale, ali određenoga reda nisu kvarili, iz struja nisu izlazili.

Točno u 14 $\frac{1}{2}$ časova unišlo je na vežbalište 13.000 tela. Kao ogromno biće, puzala je ta ogromna struja po glatkoj ravnini vežbališta prema glavnoj strani sletišća u smeo nastup; prvi 72-stupni odeljak korača sredinom vežbališta, čineći rastup u dubinu; nato se s poluokretom u desno i u levo deli u dva 36-erostupna dela, koja su bočno koračala prema levoj, odnosno prema desnoj strani sletišća. U nastalu prazninu stupala je druga 72-stupna struja, te na isti način prelazi u rastup. Činilo se je, kao da bi se sredinom vežbališta veliki jedan pokrov razdelio u dva dela: na levo i na desno. Šteta je da se nije ova sjajna zamisao pokazala u svoj svojoj lepoti, budući su mladići prilično pogrešili u rastupu; čitavi oblaci naraštajaca nisu znali kamo spadaju, te su prilazili sad ovamo, sad onamo.

Vežbe s blistavim palicama (bile su poniklovane), izvedene su savršeno. U čitavom tom ogromnom mnoštvu nisi opazio niti nehajne niti netočne izvedbe. Ako nisi promatrao samo neko mesto, već si gledao po čitavoj ravnini vežbališta pojedinac je izčezao; samo velika ravnica menjala je svoju boju kod svakog pokreta. Oči su se napajale gledajući krasnu tu sliku: od čiste beline naraštajskog odela do tamnih i zagorelih tela; a još k tome zableskalo bi svakog trenutka 13.000 blistavih palica. Žalibog, učinak nije bio potpun, jer nije bilo sunca; isto tako sastup i otstup nisu se posrećili, da bi bili izvršeni bez pogrešaka.

Zadnja muška odeljenja još nisu ni otišla, a već je počeo da nastupa ženski naraštaj. Nastup je bio bez pogreške. Isto tako vežbe sa zelenim vencima. Tamno plava vežbačka odela davala su u zajednici s belinom devojčakih lica i ruku tako krasne i mile slike prelevanja boja, kao kod nijednog drugog odeljenja. Kod lepog odlaska osobito se je lepo videlo, kako su devojke bez grešaka savijale, što mladići nisu uvek znali.

Zatim je stupio na vežbalište naš muški naraštaj. Kad je svršio svoje proste vežbe, došao je još i naš ženski naraštaj, te dva veća odeljenja češkog muškog i ženskog naraštaja. Pred glavnom tribinom su nato naši naraštajci pokloniti bratskoj sokolskoj omladini lepu spomen ploču. Po toj kratkoj svečanosti odeljenja su otišla. Ostao je samo naš ženski naraštaj, da pokaže svoje proste vežbe.

Iza naših izvađao je muški naraštaj ČOS različne skokove i trčanja; moglo se je videti vrlo mnogo i odličnoga.

Međutim pripremili su 48 greda. Bile su postavljene dve po dve u velik križ, koji je bio u sredini uzdignut. Tu su izvađale praške naraštajke krasne i živahne vežbe; gimnastički po svoj prilici najbolje što smo ih u opće videli u tim danima.

Napokon su nastupile župske vrste, sastavljene iz naraštajaca i naraštajki u zajedničkom izmeničnom trčanju. Ogromni prostor odmah je oživeo, jer je borbenost trkača i trkačica obuzela također i gledaoce.

Došla je zadnja točka: sletska igra »Tiršev san«. Sadržaj je u kratko ovaj: u 1 delu je prikazana doba, kad se je Sokolstvo rodilo, u 2 delu život starih Grka, u 3 dizanje Sokolstva. Osnova za 2 deo uzeta je iz Tirševe pesme »Olimpijska svečanost«, čime je najbolje ispunjena zadaća: proslaviti ujedno ličnost Tirša i plod njegova rada. Najkrasniji bili su, verno prikazani, prizori iz telovežbačkog života starih Grka, te trenutak kada se iz starih odela, koje su težile večnom snu, izlučuju na mig jata Sokolstva.

Ponedeljak i utorak bili su određeni za mnogobrojna i različita takmičenja. U takmičenjima vrsta ČOS učestvovalo je također i pet vrsta našeg muškog naraštaja. Naše vrste ogledale su se s češkim u odbojci, a nekoliko mladića i u plivanju.

U sredu pre podne bila je povorka. Posle podne ponovilo se javnu vežbu od nedelje. Uspela je još bolje i lepše, jer je muški naraštaj svoj veliki nedeljski greh potpuno popravio, te je izveo nastup i otpust besprekorno. Također i učinak blistavih palica bio na jakom suncu potpun.

Za vreme sviju dana bile su večerom prosvetne i zabavne priredbe. Za »besposlicu« nismo znali.

U utorak po podne pohodila je naša omladina grob br. Tirša i Fignera. Popodne bilo je određeno za pregledavanje Hradčana, te za sastanak jugoslovenskoga naraštaja s podmladkom češkog Crvenog krsta kod čajanke, na koju je pozvala omladinu s. Alice Masarik, kćerka br. Tome Masarika, predsednika bratske Češkoslovačke republike. U krasnom hradčanskom vrtu domala su se mladi ljudi ogrejali i upoznali. Uz sokolsku glazbu i pevanje vreme je upravo letelo. Gostiteljici smo se na koncu zahvalili jakim i smelim mimohodom.

Jugoslovenski naraštaj vratio se je 30 navečer u zaboravljenu domovinu (tako im se je, naime, sviđalo u bratskoj zemlji). Ti su dani pokazali naraštajcima Sokolstvo u svoj svojoj veličini, lepoti i snazi. Neka uspomene i slike iz tih dana u srcima zreju i dozreju u pravi sokolski plod, da bi slovensko bratstvo izniklo, uzraslo i živelo.

Više nego ikada pre, trebamo danas, u ovoj rastrovanoj dobi, veličanstveno, silno svestrano i sveopće slovensko Sokolstvo; više nego ikada ranije treba svako između nas za potporanj svoga života muškog, ljubavljju protkanog rada za skupnost, za slovensku uzajamnost. Život bez žrtava je prazan, besmislen, nije život m u ž a, nije život ž e n e. Sokolski je rad najkrasnija žrtva; to su nam dokazale suze u očima gledalaca na praškom sletištu.

Načelnik Sokola Maribor, br. Dekleva, govorio mi je o ovom lepom sokolskom događaju, kojem je bio svedokom za vreme naraštajskih dana u Pragu:

Kad je išao neke večeri sa javne vežbe iz sletišta kroz nasade Kinskoga, na podnožju Petršina, u Tiršev dom, išla su pred njim dva češka naraštajca. Na nekom zaokretu hteo je jedan između njih da skрати put, pa je drugom savetovao: »Idimo samo preko pašnjaka, da dodemo niže opet na put«. Ovaj ga pak mirno odvrati: »Toga ne možemo učiniti; promisli, u sokolskim smo krojevima«.

Ove krasne, muške reči iz ustiju mladića su zaista vredne spomena.

Ugledajmo se u češkoslovački naraštaj!

Slika ovogodišnjeg veličanstvenog svesokolskog sleta u Pragu ostaće nam u živoj uspomeni još dugi niz godina. Na sletu u Pragu manifestovalo je Sokolstvo svoju brojčanu i moralnu snagu. Disciplina Sokolstva pokazala se je u savršenoj formi. Mnogi gosti iz neslovenskih zemalja ostali su zapanjeni ugledavši brojne, snažne i disciplinovane sokolske armije. Uzoran red za vreme samog sleta imponirao je i onim narodima koji su navikli redu, kojima je red već u krvi.

Tko nije video velebni slet češkoslovačkog naraštaja, koji po svojoj organizaciji i izvedbi ne zaostaje za sletom članstva, imao je prilike da i na sletu članstva u glavnim sletskim danima, vidi aktivnost čeških naraštajaca. Praški naraštajci nisu tih dana mirovali. I oni su bili mobilizovani. I uprli su sve svoje sile da i slet članstva ispadne onako veličanstveno, kako je uistinu i ispaao. Požrtvovni do kraja oni su svojoj starijoj braći bili od velike pomoći.

Zdravstvena služba na stadionu bila je velikim delom u rukama naraštajaca. Uz nosiljke za bolesnike oni su po čitave dane po najvećoj žezi izdržali na stadionu vazda pripravnici da bolesnika iznesu iz onog nepreglednog ljudstva i da mu pruže prvu pomoć. Njihovoj požrtvovnosti, disciplini i izdržljivosti divili smo se svi. Gledali smo češke naraštajce kako s nosilkama u ruci lete između onog mora vežbača i kako u trku iznašaju iznemogle. Sve bez buke, bez ijednog povika. Mirni i disciplinovani kao da svakog dana obavljaju taj samaritanski posao. I kako je to glatko i brzo teklo!

Kad je preveliko mnoštvo naroda, koje već nije moglo da stane na tribinama, delomično ispunilo i deo vežbališta, postojala je bojazan da bi taj pristup u vežbalište mogao da omete ispravno odvijanje vežbi. Kao da je iz zemlje iznikao, stvorio se tu odeo naraštajaca kojemu je uspelo da mnoštvo potisne i da održi red na stadionu.

Jednako je bilo i za vreme one veličanstvene povorke Sokola kroz Prag. I tu je ogromno mnoštvo oduševljenih gledalaca sa obiju strane ulica, kuda je polazila povorka, tako pritiskivalo, da je povorka umesto u osmeroredovima išla već u dvoredovima. Bojali smo se da će ta publika onemogućiti daljnju povorku. I tu je uz bok članova redatelja bio i naraštaj na svome mestu. Svi mokri od znoja uhvatiše se naraštajci za ruke, povukoše kordon, zadržase masu i tako uspeše da održe red. Povorka je mogla nesmetano da nastavi svoj triumfalni pohod kroz zlatni Prag.

Sedim na tribinama. Nesnosna vrućina. Kroz redove gledalaca provlači se naraštajac. O boku mu velika torba puna »Sokolskog ilustrovanog tednika«. Sav znojani i ižežen od sunca on vrši svoju dužnost koju su mu stariji namenili: provlači se kroz redove gledalaca i prodaje tu sokolsku reviju. Dok drugi gledajući vežbe hiljada Sokolova uživaju, on se pati. Divan dečko! Dostojan Sokol!

Izvan vežbališta sva sila manjih i većih naraštajaca i naraštajki s torbicama o ramenu prodaju gostima razglednice, sokolske ilustracije, dopisnice, znakove i t. d. Od rana jutra do tamne noći vršili su oni savesno svoju sokolsku dužnost. Nije trebao niko da ih kontrolira, jer su oni već potpuni Sokoli.

Ovako se češki naraštajci spremaju da sutra prekosutra postanu pravi članovi. Kako vidimo, oni već i kao naraštajci vrše delomično dužnosti odrasle braće. Jasno je, da će oni, kad predu 18 godinu, biti pravi i potpuni Sokoli. Biće ponos svojih sokolskih društava. I ako mladi, oni su to već i sada. Dokazuju to svojim sokolskim radom, svojom požrtvovnošću i svojom disciplinom vazda i na svakom mestu. Braća Čehoslovaci mogu biti ponosni na svoj naraštaj. Ugledajmo se i mi u njih!

Dr. Igor F. Vidic, Beograd:

»Za Tiršem«

Simbolična scena za proslavu 100 godišnjice

Lica:

Sokolska Misao,	Naraštajac,
Soko,	Muško dete,
Sokolica,	Žensko dete.
Naraštajka,	

Scene se izvode na maloj pozornici. — U sredini kip ili slika Tirša okićena cvećem.

Soko (u vežbačkom odelu):

Tiršu — slava! Digao si barjak
Snažnom rukom u visine sunca
I oživeo daljnje ideale,
Harmoniju tela nam i duše.
Sa nasmejanog Jelinskog Mora
U proleću divnom čovečanstva
Rodila se misao, misao svetla:
»Zdrava duša u zdravome telu.«
Tvoj je duh proniknuo u dubine
Tajna zemlje, prirodnih čudesa
I upoznao bit i cilj života:
»Radi! Krči put i traži cilj!«
Baštinu jelinskih ideala
Gajio si u srcima Sokola
Rečima i perom propovedao
Narodu si novo Jevandeliје,
Jevandeliје Sunca i Slobode!

Sokolica (u vežbačkom odelu):

Narod sav pozvao si na saradnju,
Starce sede, omladinu bujnu,
Sva slovenska srca si okupio
Na branik slovenskih ideala:
Bratstva i Slobode svih Slovena! —
Otac bio si sokolskom jatju
I čeličio nam mladana krila,
Da se sprema, da se osposobe,
Da polete putem Tvojih snova.

Naraštajac:

Sjatiše se jata div — Sokola,
Kao vojska silna, nepregledna,
Sa svih strana, varoši i sela,
Gore čarne, šume, divnog mora,

Sokolska misao (iz pozadine, devojka u belom grčkom hitonu, oko paša i u kosi ima zlatnu traku. Obasjana svetlošću približi se skupini; u ruci drži lipovu grančicu):

Slava Tiršu! Slava, sine slavni:
Dete si velike zemlje Slave,
Gde se slatka reč slovenska ori,
Gde miriše lipa naša sveta.
Propovednik, borac za Slovenstvo,
Učio si narod svetlu veru,
Veru u sebe, veru u budućnost.

Reka blistavih i divnih vrela.
Jedna misao svima srce širi,
Jedna ljubav svima vlada u duši,
Jedna svest ih u životu vlada:
Napred, napred ka visokom cilju!

Naraštajka:

Kao mlado cveće u proleću
Niču u srcu divne harmonije,
Da zazvoni pesma srca Tvoga
Kao bela zora u daljine.
Da im nosi misao novih dana,
Misao našu, bujnu, uvek mladu,
Misao spasa, san budućih dana:
Blagovest Slovenstva Čovečanstvu,
Ljubav, Bratstvo i Slobodu zlatnu!

Muško dete:

I mi mali — dobri učitelju
Dolazimo sad na Tvoju slavu,
Da nas vidiš, da se razveseliš.
Mali smo i još su krila slaba,
Ali sokolana nas uzgaja
I čeliči dušu nam i telo.
A budućnost — ta pripada nama!
Zato znaj: da ćemo uvek verno
Sokolski sačuvat' mis'o Tvoju!

Žensko dete:

Vođa slavni! Dragi brate Tiršu!
Što da kažemo mi danas Tebi,
Kako da Ti dete blagodari
Za Tvoj rad o Tvojjoj svetloj slavi?
Naša mala srca — sva su Tvoja,
Sva Te vole, ljubavlju detinskom,
Vole Te i voleće Te uvek!

Reči Tvoje — kao seme plodno
Pale su u srca svih Slovena
I izrodile su zlatan plod.
Niču sura gnezda Sokolova
Širom zemlje, jačaju se čete
Vojske naše, vojske Sveslovenstva!

Soko:

Naše ruke snažne su i jake:
Svi k'o jedan čuvaćemo barjak,
Barjak sveti, barjak naš sokolski!

Sokolica:

Lečićemo ljute rane borbe,
Sestrinski se staraćemo uvek,
Da se širi, da procvate gnezdo!

Naraštajac:

Žarko nama kuca srce mlado,
Verno čuva plamen Tvoje vatre,
Vatre divne — Sokolske Ideje!

Naraštajka:

Slava Tebi, učitelju dragi!
Znaj: i naša sjajna mlada četa
Ostaće uz Tebe, dušom, srcem.

Muško dete:

I naš zavet neka se priključi!

Žensko dete:

Pa i naš nek svetoj stvari služi!

Sokolska Misao:

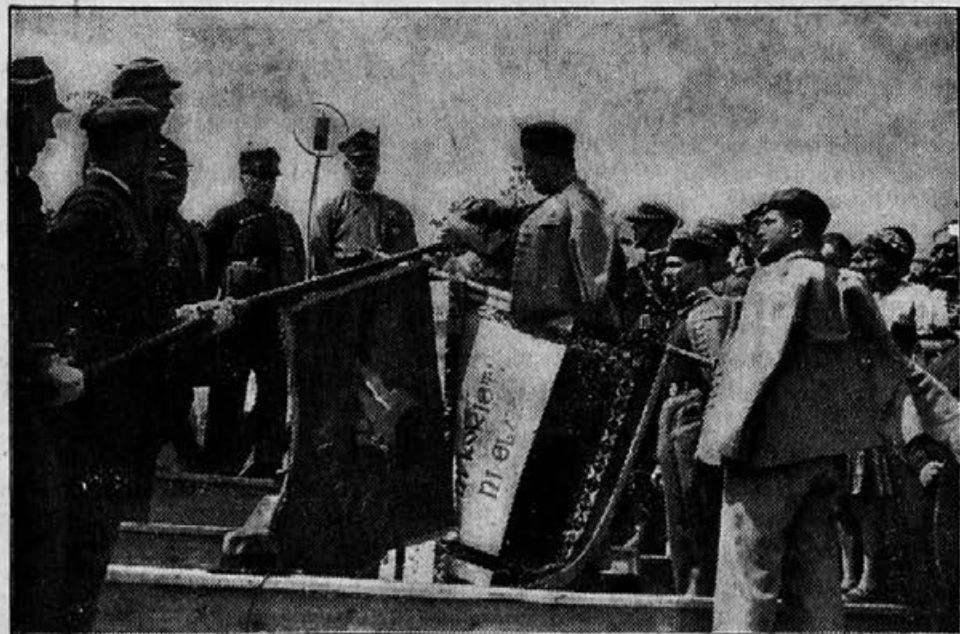
Gledaj vojsku Tvoju, Tiršu slavni,
Gledaj čete, junačke i mlade.
Neprobojna njihova je crta
Čeličan je duh i vernost njina.
Godine i duše, staro, mlado
U plamenu Bratstva saliveni:
Kao jedno veliko su srce.
Kao jedno čelično su telo
I uz Tebe stoje — budna straža!
Slava Tebi! — Lovor-granom drugi
Nek' junacima okite čelo.
Mi ga venčamo, junače slavni,
Svetom granom lipe sveslovenske
U znak čežnje, ljubavi i sloge,
U znak vernosti, u znak pobeđe!

Zakliktajte, sivi div-Sokoli
Sokolice, mladi Sokolići:
Nek je večan spomen među nama
Večito nam živom Učitelju.
Uzori i Vodi: Tiršu — Slava!

Svi:

Slava!

(Z a s t o r)

Brat dr. M. Buić, starešina župe Split, privezuje traku za standard
gdinskog Sokola (u Poljskoj)

Hajrudin Ćurić, Mostar:

Sokolski pozdrav domovini

Poklonimo se ovoj divnoj jugoslovenskoj zemlji za koju su naši dedovi proleli mnogo krvi i mnogo suza! Setimo se sviju patnja, koje je doživela, stenjajući pod jarmom prokletog neprijatelja, kleknimo i zahvalimo Bogu, što se ostvarilo naš davnašnji san! Naša Golgota je prošla. Nestalo je zlobnog neprijateljskog smeha, koji je prodirao u naše kosti i naša srca. Došlo je novo doba, doba slave. Od Triglava do Vardara zalepršala je jugoslovenska zastava, koju su donele pobjedničke legije naše dične vojske. Pjesma sokolskog bratstva, posejana po našim selima i našim gradovima, urodila je željenim plodom. Stvoreno je jugoslovensko Sokolstvo. Tirševa je misao pobjedila. Sokoli triumfuju.

Zato, čuvajmo ovo što smo teškom mukom stekli. Pozdravimo našu milu Jugoslaviju i na oltaru Sokolstva zavetujemo se, da ćemo je zajednički, do posljednjeg daha, braniti i kada bude potrebno, da ćemo za nju i svoje živote dati!

Milan Stefanović, Kreka:

Majka

Već je nekoliko dana kako bdije nad posteljom svoga deteta; cele noći ne spava, ništa ne jede. Pogled joj je stalno na detetu, na njenoj maloj Ružici.

Jedino stvorenje, koje joj je Bog darovao, sada se je razbolelo.

Čuvala ju je kao oči u glavi, negovala kao najljepši cvet — ali jesen se je primicala.

Lekari su dolazili, prepisivali praške i medicine, a majka ih je suznih očiju nudila svojoj Ružici.

Ponekad bi dete otvorilo oči i bolno se nasmešilo pitajući: »Je li, mamice, ja ću brzo ozdraviti?«

»Hoćeš, hoćeš, srce moje!« govorila bi mati i glavu okretala u stranu brišući suze, koje su padale niz lice.

»Kada ozdravim kupićeš mi i cipele, je li, mamice, žute zakopčane?«

»Hoću, milo moje, sve će ti mamica kupiti samo ti ozdravi.«

»Ali onakve kao što ima i Smilja.«

Dani su prolazili, mala Ružica bila je sve bleđa, sve slabija, venula je kao list na drvetu, koji očekuje prvi povetarac rane jeseni da ga odnese nekud daleko.

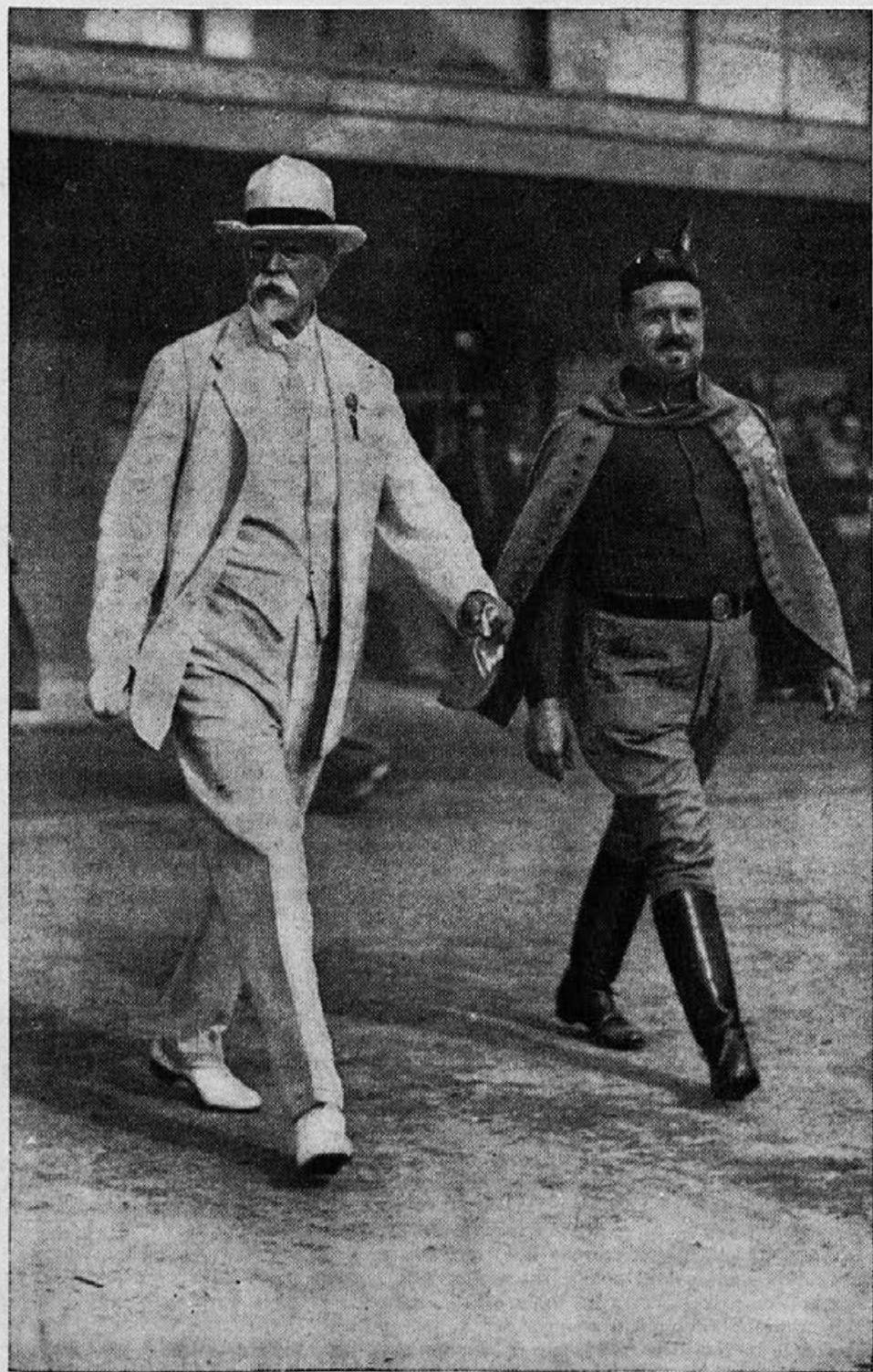
Jednoga dana rano u jutro začuo se plač. Plakala je mati nad mrtvim detetom, kukala i naricala.

I posljednji list s drveta pao je na zemlju i malu su Ružicu zakopali u žutim zakopčanim cipelama, a mati je iz svega glasa zaplakala: »O, životu moj, o zvezdo moja, cvete moj nežni, sunce moje, zar mi se ugasi!« — i pade preko groba svoga deteta.

Nastali su mutni i kišni dani jesenji, a majka ni jednoga dana nije propustila, a da nije otišla na grob svoga deteta i isplakala se.

Prolazile su godine, a majka je svakog dana išla na grob svoga deteta. Od plača je već obnevidela, od tuge osedila i pognula se.

I danas kad god vidi decu gde se igraju poljem, seti se svoga deteta i pogledom traži nije li koje, kao što je bila njena Ružica.

Pretsednik češkoslovačke republiky brat T. G. Masaryk u pratnji staroste ČOS brata dr. Bukovskog dolazi na sletišće

Ciril Crha — načelnik

(Odlomek sokolskega romana, Prevel iz češčine br. dr. B. Mihalič)

— »Na mojo vero, to je zmešnjava na svetu«, je zaključil Crha svoje razmišljanje, toda mora že biti tako. Trpljenje in bol so sol življenja, pravi Machar in prav ima. Brez tega bi bilo življenje sicer gladko, toda pusto, pusto — kakor gospodič iz modnega lista. No, saj pridem kmalu zopet do svoje dobre volje«, se je tolažil, »če nikjer drugod pa gotovo na župnem občnem zboru«. A tudi ta ga je razočaral. Ze tja je šel zagrenjen. Razsrdil ga je Karel Polanský, ki za nič ni hotel telovaditi po načrtu.

Razvajen od prejšnjega vodstva, ko se je vadilo po protekciji, to je ono, kar je prijalo tistemu, za katerega so se bali, da ne bi šel, če se mu ne ustreže, se nikakor ni hotel sprijazniti z načrtom. Če ni bilo po njegovem, je, če drugo ne, kvaril razpoloženje. »Zopet skok! Vedno le skok! Kakšna telovadba je to! Pojdi, Karlek, greva rajši na drog!«

Če mu je pa Crha zabranil iti drugam, je dajal vrvco kar je mogel naprimerno visoko, da bi se kmalu rešil skoka. Pri redovnih vajah pa je iz jeze topotal kakor možicelj in uganjal vse mogoče neumnosti.

Crha se je moral delati, kakor da nič ne vidi, a še danes v nedeljo ga je to grizlo. Še bolj pa ga je razočaralo, da ni videl ne le Švaba, temveč tudi nekaj drugih, ki jih je bil vajen. Švab je moral iti na delo, a od ostalih so eni odstopili, drugi pa niso bili izvoljeni. Crhi je bilo, kakor da mu je kdo omajal vero v sokolstvo. Saj je bilo pri njem tesno spojeno z osebami, ki jih je slišal vroče ga proglašati, a ko so odšli, mu je bilo, kakor da je šel z njimi tudi del ideje. Povrhu sta bila tu dva modno oblečena gospodiča, ki jih Crha ni mogel trpeti. Vedno se mu je zdelo, da sta tu svetoskrunski osebi in kar zameril je župnemu načelniku, da je pred njima odpiral svoje sokolsko srce.

— »Ne, ne! Kdor se tako drži modnih muh, iz tega nikoli ne bo Sokol«, mu je šumelo po glavi in ni se motil. Namenoma je poslej pazil nanju, a vendar jih nikjer več ni videl. A za slabo voljo ni bilo časa.

Napovedan je bil župni nastop in Crha je moral delati kakor vsi načelniki. Pa delal je rad. V enem tednu so znali bratje dve sestavi prostih. Vendar v tem delu Crha ni pozabil 28. marca in se je o pravem času nanj pripravil. Prvi poskus ga je izučil, da je bolje, če bratom ne predava z visokega, temveč se le bratski razgovarja z njimi. Pozorno so ga poslušali, ko jim je razkladal, da obhajamo prihodnjo nedeljo, 28. marca, rojstno obletnico Jana Amosa Komenskega, čigar usoda more vsakemu Čehu odpreti oči.

Poglejmo!

Komenský, tako izobražen mož, da je eden njegovih spisov preveden v dvanajst evropskih in tri azijske jezike, mož, čigar ime pozna in s spoštovanjem izgovarja vsak izobražen narod, se je moral v svoji domovini skrivati po šumah in grmovju. In zakaj?

Baje radi vere!

Smešno! Ali so morali iti iz Češke židje? Ali pa so morda oni takrat bili katoliki?

Ne radi vere, bratje, marveč baš radi te izobrazbe! Nje so se bali in zato so nam tudi zažigali knjige, ker niso hoteli, da bi se nam odprle oči, da ne bi spoznali resnice, saj jim še ni prešla kurja polt, tako so se prestrašili, ko jim je naš narod, spoznavši resnico — to je bilo za Husa — to resnico zagrmel v ušesa.

Ta sovražnik bratje, še sedaj stoji proti nam. Ne vem gotovo, toda imam nekako slutnjo, da nam nekoč pokaže kremplje, zato pazimo nanj, in spominjajoč se na vzgledu Komenskega, česa se najbolj boji, vzemimo zopet to orožje — knjige — v roke in se bojujmo proti njemu; naj si ne opomore zopet tako, da ne bi možje, kakršen je bil naš Komenský, morali zopet v gozdove.

Ker je Crha le tako namignil, jih ni utrudil in so bratje sami povprašali to in ono, ko je z njimi sedel spodaj v gostilni.

Po vsaki telovadni uri je zahajal sem.

Čez dan ni mogel biti skupaj z brati; preostajal je le ta časek po telovadbi, k temu pa ulica ni bila primerna. Tako imajo bratje, ne da bi vedeli, po vsaki telovadbi članske sestanke. Točno po deseti se gre spat, saj se Crha, Jerebiček še dobro spominja.

Aprila so izleteli prvič na deželo. V kroju in le popoldne.

Crha se je veselil že od jutra, a Franta Húra eš bolj. Od jutra je baje sedel oblečen v kroj; Crha se je od srca zasmel, ko mu je pripovedovala Frantova mama, kako je baje Franta že zgodaj zjutraj vstal in čistil škornje, da so se svetili kakor srebrni, in kako je dolgo hodil okoli njih — dokler ni zdržal več in si jih nataknil na noge. »Če imam že škornje, zakaj bi ne oblekel še drugega?« je rekel in tako sedi v tem že od jutra. — Ob enih so krenili na pot.

Spredaj Crha, za njim bratje. Molče, mrko, da je donela zemlja in da je bilo, kakor da bi zvenela nad njimi ona rimska krilatca »Ave Caesar! Morituri te salutant!«

Za mestom so zapeli, se posmejali, posedeli v gozdu in se na koncu ustavili v gostilni. Ker je bilo sončno in toplo, so krenili na vrt. Bil je prazen, samo za eno mizo je sedela majhna družba. Bili so Nemci — izletniki.

Bratom je bila ta nemška družba neprijetna, vendar so se dolgo krotili; po par čašah pa se niso mogli dalje zatajiti. Kakor burja so nenadoma zagrmeli »Hej Slovani« in s pestmi tolkli po mizi. Nemci so se prestrašili, ko bi mignil, jih je zmanj, kalo. Bratje so se smejali in vriskali, Crha pa je mirno pušil svojo pipico, čeprav se je to bratom čudno zdelo.

Čez kako uro so se tudi oni dvignili.

Crha jih je vodil po samotni poti in ko so bili docela samotni na polju, je ukazal »Stoj!« in jih pozval, naj sedejo v krogu.

»Tako! Sedaj se bomo malo posvetovali«, je rekel. »Glavni današnji dogodek je, da smo pregnali Nemce. Pomenimo se mirno, pravim mirno o tem slučaju!«

»Kaj pa se tu šopirijo«, je takoj segel vmes Polanský. »Mi se jim tudi ne vtikamo v njihovo državo.«

»A kaj pa, če bi vendar šli! Kakor so šli naši učenjaki proučevati tja naše zgodovinske listine, ki so jih zanesli tja? Na primer »obtožno pismo proti sežigu mojstra Husa« so našli mislim baš v Nemčiji.«

— »To bi bili čudni Sokoli, če bi dopustili, da se na češkem govori nemški. Vsakega bom takó nagnal.« —

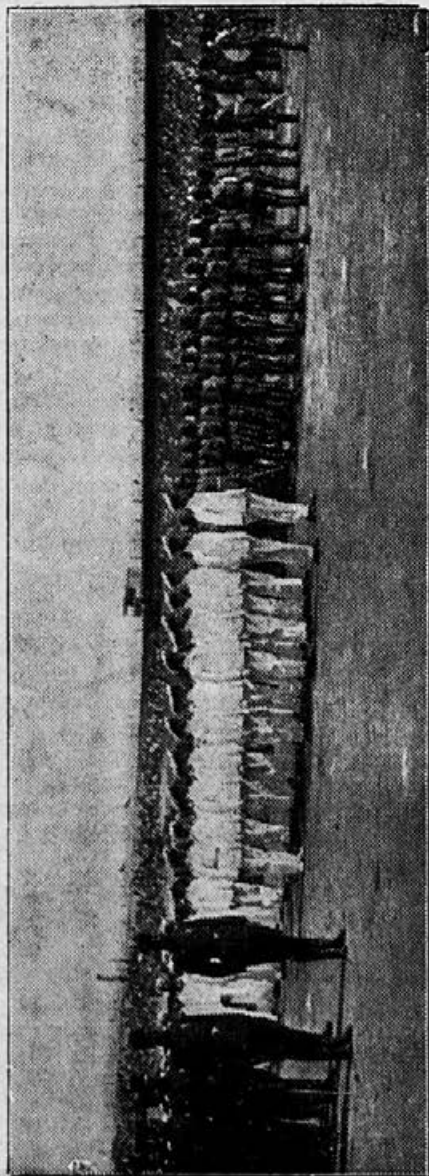
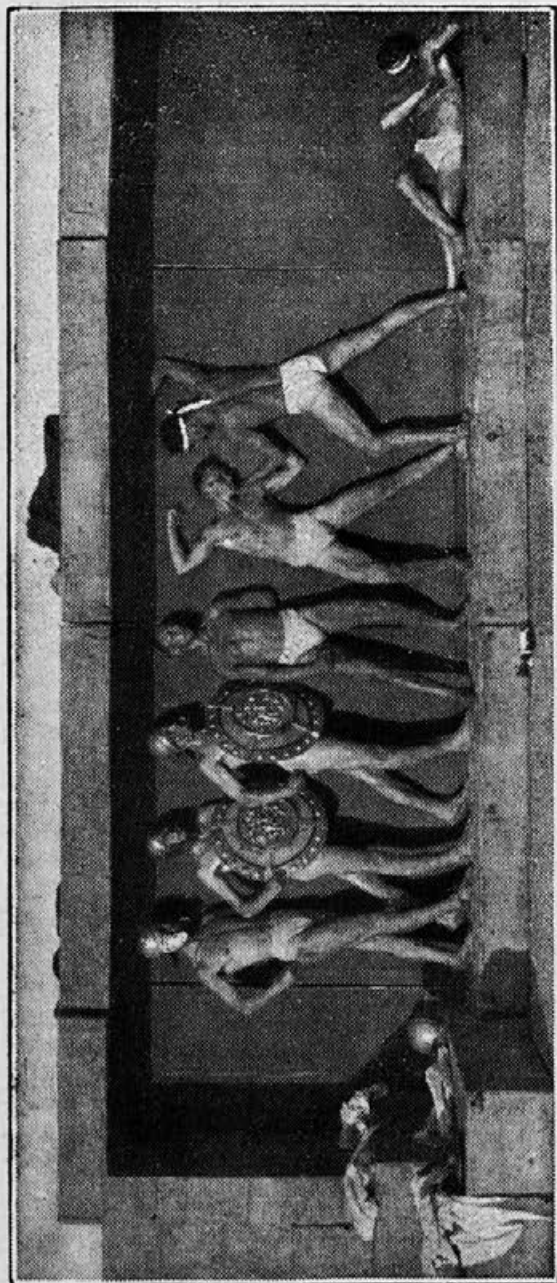
»Dobro, bratje! Vem, da govori iz vas ljubezen do domovine, a oglejmo si to ljubezen malo natančneje. Jaz imam svojo mater rad, zato pa mi še ni treba tvoje, Karle, sovražiti. Ti imej svojo rad, jaz pa svojo. Razen morda, če bi moji materi ti hotel kaj očitati. Toda ti Nemci, bratje, so se obnašali dostojno. Tujci so in radi enega obiska se niso mogli naučiti češki. Ali pa obrnimo ta primer. Poreci pijancu: Ljub: domovino! Kaj Ti bo odgovoril? — Boljša je pijača! Ona človeka ogreje. Vidiš torej, da ta propalica ni zmožen tega krasnega čuvstva. A tudi on je bil prej človek! Morda ga je baš ljubezen sem zanesla. Branili so mu morda, a on je iz ljubezni padel pod žival. A vidiš, mi smo mu podobni. Tudi mi imamo ljubezen, ljubezen do domovine, do naroda. V tej ljubezni so nam prišli nasproti tam ti Nemci. Kaj če bi bili trdovratnejši? Morda bi namesto po mizi tolkli po glavah, morda bi se zablskal celo nož. In kakšen bi bil konec? Strast in besnenje. To ni prava ljubezen, pravo domovino nosimo le v srcu! Te ni mogoče niti preteptati, niti ukrasti, pravi Kollar, in samo takšna ljubezen je zmožna velikih činov. Tako repenčenje so le petelinji boji na smetišču. Krepimo se v tej pravi, globoki ljubezni in ne trošimo je ob malenkostnih prepirih, da bomo zmožni nečesa večjega, ko bo treba. Gremo!«

»V dvored zbor! Četverostop desno v bok! Pohod!« in šli so.

Večerni mrak se je nagibal na pokrajino in v zgovorni tišini poletnega večera so umolkneli vsi glasovi v naravi, razen glasi tajinstva. Le oni so smeli govoriti, in Crhi je govoril ta glas tako, da je zavzdihnil:

(Dalje prihodnjíč.)

Detalji iz sletne scene
»Tršev sane - živi reljef

Nastup jugoslovenske vojske na
praškom sletu

Rista Spasić, učitelj, Brus (Kopaonik):

Otadžbina

Svaki Jugosloven treba da voli svoju otadžbinu, jer otadžbina je naša opća kuća.

Svaku stopu našeg zemljišta treba da branimo, a ako je potrebno i svoj život da žrtvujemo. Svaki kamenčić naše mile otadžbine, treba da nam bude najskupoceniji od svega što god imamo, jer za tu zemlju su naši pradedovi i očevi davali svoju krv i svoje živote.

Mi treba da volimo našu milu otadžbinu, jer ona je najsvetiji i najskupoceniji dijamanat za nas u svetu.

Da nam nije naše otadžbine, mi bi živeli kao robovi u tuđoj otadžbini. Ne bi imali časti — svaki bi nas popreko gledao. Naša porodica ne bi bila zaštićena. Stoga treba da čuvamo i volimo našu otadžbinu.

Mi treba da se trudimo, da naša mila otadžbina bude bolja, naše dužnosti prema njoj da budu svete. Da se postaramo, da ona bude bogatija i da je učinimo što moćnijom.

Podimo napred, dragi moji Sokolići, jer naša otadžbina od vas očekuje pomoć. U školi što više radite, to je bolje, jer otadžbina na vas čeka. Upamtite, da kad više znate, bićete joj od veće koristi.

Gustav Strniša, Ljubljana:

Lastovka in miš

Lastovka in poljska miš sta se srečali. Miš je čepela na rjavi krtini in si lizala šapice, a lastovka je občepela na žici brzozavnega droga ob cesti.

Ko je miš zagledala lastovko, ji je zavcilila:

»Počakaj me ti s tistimi škarjami! Rada bi se kaj pomenila s teboj!«

»Kaj boš pa povedala,« vpraša lastovka in se zaziblje na prožni žici.

Miška jo radovedno pogleduje in vpraša:

»Povej mi no, zakaj so ti tistele tvoje škarje? Samo prazen zrak strižeš, ko bežiš po zraku.«

»I, čemu je pa tebi repek?« odvrne lastovka in hoče odleteti.

Miška pomiga z repkom, postrize z ušesi in zavcili:

»Počakaj vendar! Nekaj važnega te moram še vprašati.«

Lastovka obstane.

Miš spet reče:

»Ne vem, zakaj te imajo ljudje tako strašno radi, da ti puste gnezditi kar nad okni in vrati? Moja sestra, skromna hišna miš se skriva po luknjah in kotih pa jo vsi ljudje v hiši preganjajo. In jaz? Po poljskih krtinah imam svoj domek, pred človekom bežim ko pred vragom, pa me vendarle preganja.«

Lastovka začivka:

»Dvoje vrst ljudje so na svetu, taki, ki so dobri, pošteni in delavni in taki, ki so leni, zanikrni, delomržni in sploh nevredni udje človeške družbe!

Prav tako imamo tudi dvoje vrst živali, take ki koristijo, love škodljivi mrčes in skušajo koristiti splošni blaginji, kakor na primer lastovke, ki lovimo komarje in drugo zalego, a naznanjamo človeku tudi slabo vreme s tem, da pred nevihto nizko letamo pri tleh. Druge vrste živali pa vse uničujejo kar je človeku koristno in kar si s trudom pridelava. Poglej sama sebe, pred miško niso varni poljski pridelki, ne slanina in druge poslastice!«

»Domišljava si, sama svoj rod hvališ!« oporeka miš.

»Ne misli, da ga hvalim! Povedala sem ti, ker si me vprašala,« odvrne lastovka, prijazno začivka v slovo in odleteti.

Rista Spasić, učitelj, Brus (Kopaonik):

Volimo svoju otadžbinu!

Uspomena.

Ja i moj brat igrasmo se u kućnom dvorištu. Deda nas pozva i reče nam: — Dodite k meni, deco moja, da vam nešto ispričam. Ja sam star čovek i mogu skoro umreti. Hoću nešto da vam pričam, što će vas zanimati. Ovo moje pričanje biće vam najveća uspomena, uspomena, koja će vam mnogo prijati i ona će vam biti kao najlepší cvet. Taj cvet je ljubav prema svojoj otadžbini. Ljubav prema otadžbini neka vam bude kao putovodna zvezda, jer ja odviše volim svoju otadžbinu. Uvek se na tu ljubav sećajte i volite svoju otadžbinu.

Katkad će doći vreme, da vaša otadžbina i vaš narod ne priznaju dobrotu i vaše požrtvovanje, no vi ne očajavajte!... Radite za svoju otadžbinu i za svoj narod!... Predajte im vaše čisto srce i nemojte očekivati nagrade. —

Kao što su radili i vaši pradedovi za veličinu ove naše mile otadžbine, tako radite i vi.

Deco, volite svoju otadžbinu!...

Alfons Margitić, Krasica:

Gajimo glumu

U poslednje se vreme opaža u Sokolstvu, da se uzgoju glume posvećuje sve više pažnje i da se srazmerno žrtvuje dosta truda i materijalnih sredstava za što plodonosniji rad na tom polju.

Mnogi bi mogao da se pita, da li ta grana prosvete zaslužuje toliko pažnje i deluje li ona na sokolsku prosvetu dovoljnom snagom, da bi bila ravna utrošenim silama i sredstvima? Pokušaću na to pitanje kratko odgovoriti.

Gluma ili bolje reći rad diletanata na pozornici deluje dvojako: na diletante i na gledaoce. Diletant, koji nastupa na pozornici i kojemu je poverena stanovita uloga stanovitog lica u nekoj drami ili komediji, treba da otkrije u sebi jedan nov život. Ima da iz svojih duševnih osebina uobličí novog čoveka s određenim mislima i osećajima i tako s vernošću prikaže lice, kojemu je odredio autor dela stanoviti smisao. Treba prema tome, da diletant apstrahuje sebe i da časkom poživi nekim drugim određenim životom — jednom reći, treba da proživi misaono i osećajno jedno tuđe, a određeno lice.

Što se time zbiva u duši diletanta?

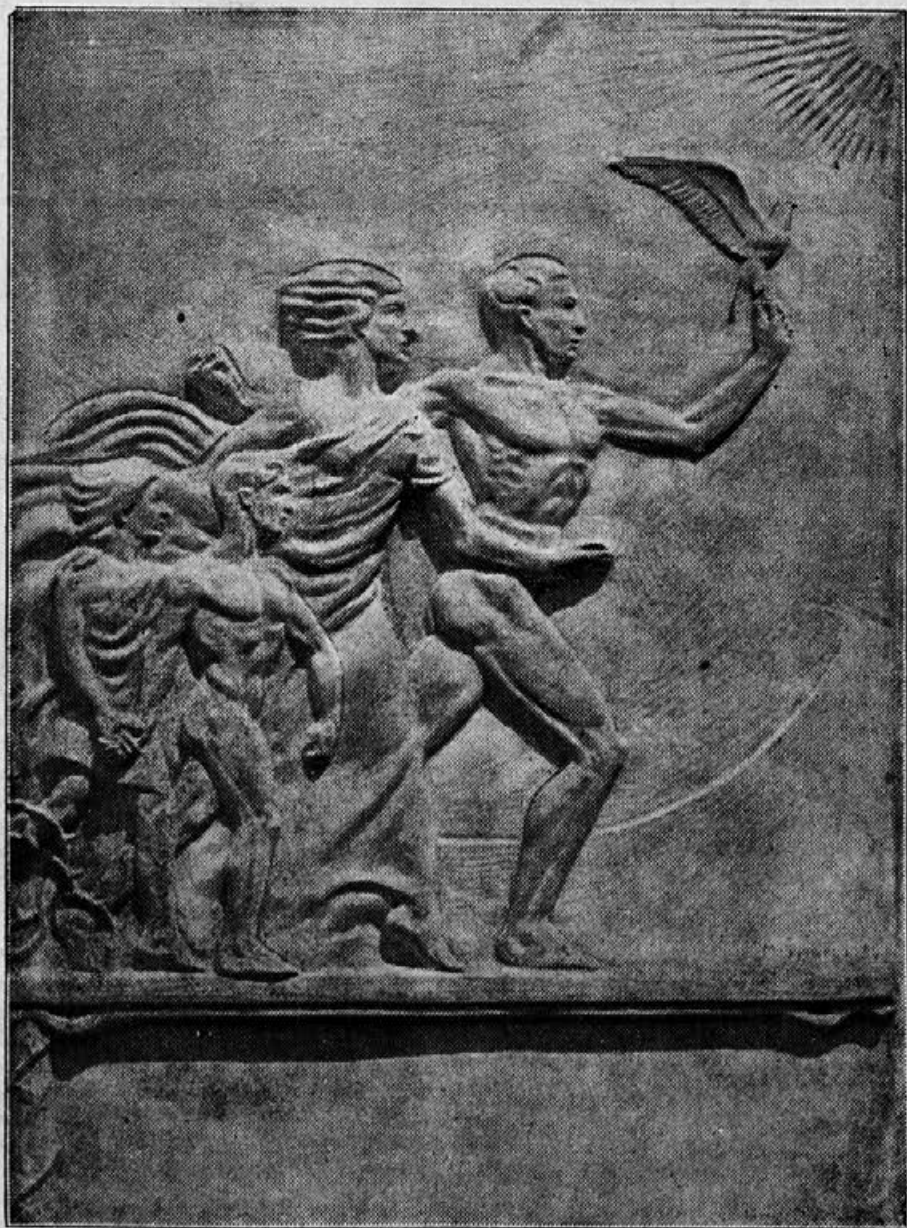
Diletant nauči, navikne na lakše shvatanje tuđih misli, a osećaji mu postaju protančaniji i plemenitiji. Jasno je, da se ovakovim radom postizava kod diletanata zameran napredak u uzgoju njegovog duševnog života — duševnog vidokruga i da znatno utiče na izražavanje vlastitih misli, pa i na sam način mišljenja.

Osim gornjeg ovakav diletant koristi i u samom estetskom stvaranju čitave družine: razmišlja i snuje o pojedinim scenama; iskazuje mnenja, koja se prihvataju ili otkacuju te time privikne pravilnom procenjivanju, koristeći se sudom brojne družine; sudeluje i saraduje u dekoracijama; kritikuje i uči sam predvoditi uvežbavanja novih dramatskih prikazivanja što je od neprocenive vrednosti za razgranjivanje opće sokolske prosvete.

Na gledaoce opet delujemo s dramatskim prikazivanjima prema psihičkim osebinama dela, koji dajemo. Uputno je prikazivati u Sokolstvu većinom dela sokolskog sadržaja, čime bismo pospešili sokolsku propagandu, dok bismo kod samog članstva polučili lep sokolsko-moralni uzgoj. Naročito bi morala seoska društva negovati ovu vrstu prosvetnog rada, jer nema sumnje, nijedan način prosvetnog rada ne dolazi u tako blisku vezu s pučanstvom kao baš ovaj.

Jednu se pogrešku međutim mora istaknuti na ovome mestu: koliko god imamo iskustva iz dosadanjeg rada mnogih društava i u koliko se to još uvek primećuje kod mnogih sokolskih jedinica, ovaj diletantski rad preuzimlju na sebe isključivo starija braća i sestre, ili pak vidimo našu malu decu, koji svojim prpošnim kretanjama udivljuju gledaoce. Retko se gde po našim sokolskim pozornicama viđa naraštajca da bi vodio reč. To je neoprostiva zabluda odgovornih funkcionera, koju treba na vreme izbrisati iz našeg društvenog života.

Naš naraštajac treba samostalno da pokrene gajenje diletantizma, jer će u tome steći bogato iskustvo i naći užitak, a u sokolskoj će zajednici za jedan stepen podići prosvetni razvitak.

Plaketa, dar naraštaja Saveza SKJ naraštaju ČOS — Rad br. Mitje Švigelja

Rista Spasić, učitelj, Brus (Kopaonik):

Stari rodoljub

Svi su ga u selu poznavali. Zvao se čika Milan. Pričaju seljaci, da je bio dosta bogat čovek i dosta dobra srca. Bio je od starih rodoljuba. Učestvovao je u svima ratovima za oslobođenje svoje potlačene braće. Hrabro se borio u ratovima, gde je osvetlao obraz svoje mile otadžbine. Nekoliko puta izlagao je svoj život opasnostima, no u svima ratovima nevidiva sila ga je spasavala od smrti. U poslednjem ratu dobio je četiri rane i izgubio ruku. Sada ne može da radi nikakav posao. Ima jedinca sina i uvek ga uči kako treba da bude dobar i kako treba da voli svoju otadžbinu, kao što ju je on voleo.

Čika Milan je bio i nekoliko puta odlikovan za svoju hrabrost. On nosi svoje ordene prazničnim danima. Kad prolazi ulicom svi ga pozdravljaju, a on tada plače kao malo dete.

Čika Milan je iz sveg srca voleo otadžbinu i svoj narod, kome je bio toliko odan, pa ga je to na plač i nagonilo.

Rista Spasić, učitelj, Brus (Kopaonik):

Volimo svoje rođeno mesto!

Koje je naše rođeno mesto, može da upita neko od vas, dragi moji Sokolići? Odgovor je kratak i vrlo jasan. Mesto, gde smo se rodili, mesto gde smo prvi put ugledali Božije sunce, mesto gde smo se najpre našli na zemlji, i mesto gde smo upoznali naše mile roditelje, to mesto je naše rođeno mesto.

Svaki od nas treba da voli svoje rođeno mesto, jer nema boljeg kraja, no što je rođen kraj. Ja ću vam ispričati, dragi moji Sokolići, jednu priču, iz koje ćete videti, da nema boljeg kraja, no što je rođeni kraj.

Jedan mladić je dugo putovao. Proputovao je najlepše, najudaljenije zemlje na svetu. Njegovi ga rodaci i prijatelji, pri povratku, zapitaše:

— Molimo te, reci nam, koje ti se mesto najviše dopalo?

Mladić odgovori:

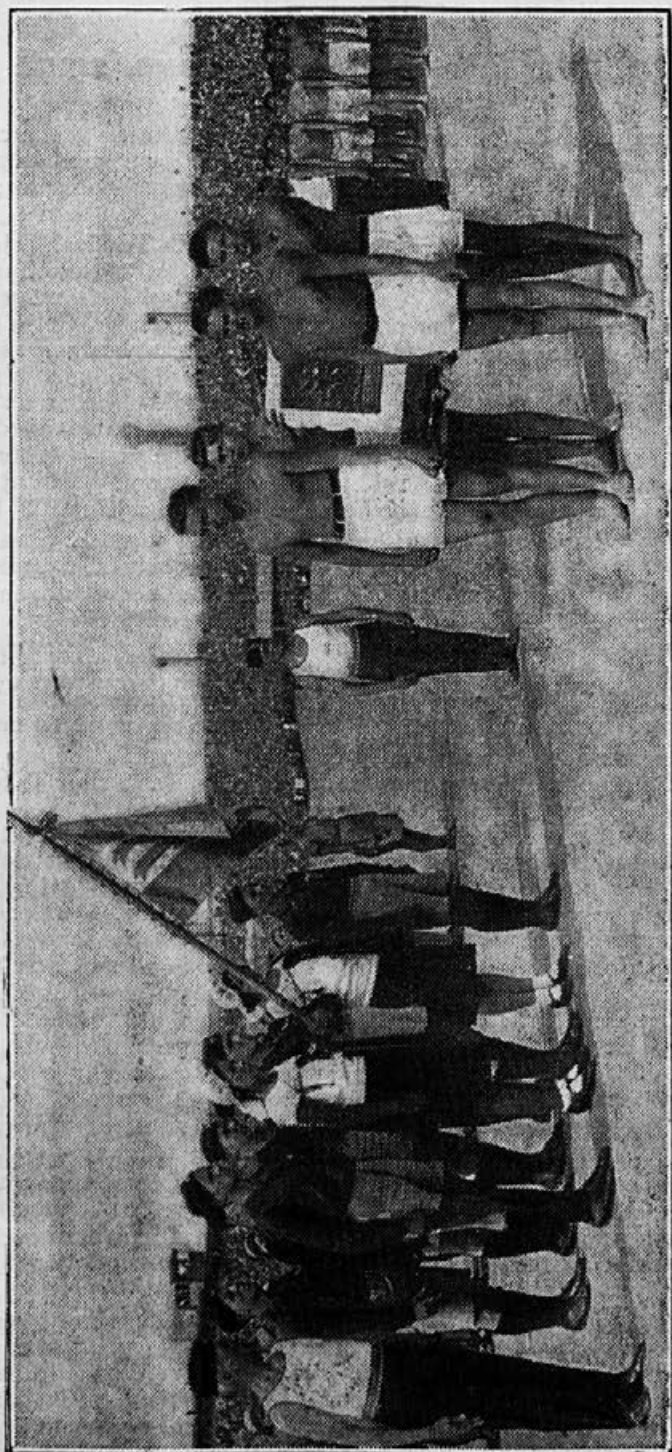
— Od svih krasota na svetu, kojima sam se divio, najviše sam se uzbuđio, kad sam pri povratku u selo opazio bele zidove moje očeve kuće. Od divnoga cveća, što se pruža preko zidova, nijedno mi nije izgledalo tako

lepo, kao običan karanfil, što ga moj otac posadio — karanfil što ga moja mati zalivala, a sestra brala, da me pri povratku njime zakiti. O, na celoj zemlji nijedno mesto ne može biti lepše, no što je rođeno mesto!

Dragi moji Sokolići, vidite li, da je ovaj mladić proputovao ceo svet, no nijedno mu se mesto nije dopalo toliko mu se dopalo njegovo rođeno mesto, gde se on rodio, gde je prvi put ugledao sjajno sunce i gde je prvi put upoznao svoje mile roditelje.

Budimo i mi kao ovaj mladić i volimo svoje rođeno mesto!

Jugoslovenski naraštaj predaje svoj dar češkoslovačkom naraštaju

Ob dvajsetletnici Aškerčeve smrti

Dne 10. junija 1912. l. je umrl slovenski pesnik Anton Aškerc in 12. junija 1932. l. mu je na Senožetah (blizu Celja), kjer je pesnik preživel svoja otroška leta in mladost, Zgodovinsko društvo iz Maribora odkrilo spominsko ploščo.

Pesnik se je rodil 1856. na Globokem pri Rimskih Toplicah, kjer je bival do svojega tretjega leta, nato se je njegov oče, ki je slabo gospodaril, preselil na Senožete k sestri Agati, ki je bratovo posestvo kupila, da ni prišlo v tuje roke. Ta teta je mladega Antona podpirala, da je končal v Celju gimnazijo, v Mariboru pa bogoslovnico, nakar je služboval kot kaplan po raznih štajerskih župnijah. Ker so višji nanj pazili in se je radi svojih obmiznih pogovorov z vitanjskim župnikom moral zagovarjati pri knezoškofijskem ordinarijatu, ker ni župnik v Škalah ž njim drugega govoril, ko mu samo odzdravljaj, je Aškerc prijatelju potožil: »... to molčanje me prežene iz — službe.« (Kretanov Prostoslav v »Slovanu« za l. 1912.) L. 1908. je stopil v pokoj. Postal je arhivar mesta Ljubljane in to službo je opravljal do svoje smrti.

Dokaj preprosto je bilo to življenje. Kot kaplan je prebival po vaseh in trgih, kjer ni našel nikogar, ki bi se bil z njim pogovarjal o stvareh, ki so bile pesniku najbolj pri srcu. Pogrešal je umetnega petja, slovenskega gledišča, vzdihoval je, da se na kmetih ne da nič temeljitega spisati, ker ni potrebnih pomagál. Da bi našel novih snovi in impulzov, se je zatekel v arhiv, je študiral zgodovinske članke in je mnogo potoval. Dr. Bazala, ki je izdal v Matici Hrvatski Aškerčeve Izbrane pjesme, ni prepričan, da bi bil Aškerc potoval radi motivov in impresij, toda verjeti mu ne moremo. Ni nas preveril.

Aškerc se je pojavil v času, ko je pri nas dozorevala ločitev duhov, ko se je pripravljala nova literarna in politična orientacija. Stritar je bil izvrsten literarni pedagog, toda literarna mladina je šoli odraščala. Tolažila nas je Gregorčičeva tožeča pesem o domovini, »vdovi tožni, zapuščeni«. Tavčar je v romantičnih novelah popisoval izredne dogodke, nežno čuvstvanje, hude strasti, hotel je s popisovanjem domačih originalov in zgodovinskih dejstev v živih podobah rekonstruirati življenje naših prednikov. V »Kresu« nam je P. Pajkova pripovedovala o neslovenskih aristokratih tēr je trosila po naši literaturi svoje aforizme, toda ta literatura ni stremila za tem, »da objame ter razume življenje, ki ga jemlje v vsej njegovi neposrednosti: družabno, politično, versko, нравno, duševno in gmotno«. (Dr. Prijatelj, Aškerčeva čitanka.) To je napravil šele realizem, ki je življenje vsestransko objel, preživel in razumel. In tak realizem smo v pesmi dobili z Aškercem, ki je še danes naš največji epik, čigar pesem nam razodeva borca za svobodo, za napredek Slovanov in zagovornika socialno šibkih. Stritar nam je pripovedoval, da trka socialno vprašanje na naša vrata, a Aškerc je šel zanj v boj.

Aškerc je hodil sprva za Stritarjem in Gregorčičem, toda dal je slovo sentimentalno lirični in rodoljubni poeziji Stritarjeve in Gregorčičeve vrste ter je o svoji poeziji zapel, da njegova Muza ni mehkužna bledolična gospodična, temveč »Črnogorka je, Špartanka, deva zdrava, ognjevita«, ki ne joče »nad svetovnim gorjem bridkim«.

Nato je posegel v globino narodne zakladnice in nam je nasul iz nje biserov. To so njegove lepe narodne balade, kjer nam poetično pripoveduje o davnih časih, o vražah, o Turkih, tragedijah na kmetih in drugem. Sledijo zgodovinske balade, med katerimi je pač najlepši cikel »Stara pravda«. »Ta venec balad' bi se mogel imenovati visoka pesem slovenskih, daleč tam v frankovskih časih pokopanih sanj o svobodi. Stare slovenske pravljice se oživljajo. Kralj Matjaž se vzbuja iz stoletnega spanja. Okrog gosposvetskega kamena vstajajo iz grobov duhovi.« (Dr. Prijatelj.) V Napoleonovem večeru

se pesnik spominja Vodnika, zastopnika naše duševne kulture za Napoleoneve Ilirije. V Slovenski legendi sprejemajo v nebesa Trubarja, o katerem pravi Slomšek, da

»V jeziku premilem on prvi iz vseh,
o, čujte, nam knjige je pisal!«

V naslednjem svojem razvoju se je lotil Aškerc socialne poezije, kjer je zgrabil socialna nasprotstva. V Zimski romanci pripoveduje o siromaku, ki se je oženil na prazen nič. Dobil je otroke, žena je zbolela, on je bil brez dela. Šel je v grad, da poprosi kruha in drv, toda dobil ni nič in moral je postati tat. In pesniku se sprožijo satirični stih:

»Srcé imate, sodni vi gospod!
Usmilité še mojih se sirot!
Da moji ne bi tó, kar jaz, postali,
da ne grešili bi in ne jemali:
Kar dajte z mano vred jih vse zapreti,
da jesti bodo mogli in se greti!«

Kot socialni pesnik je Aškerc zdrsnil iz sinjih Muzinih višav ter postal strankar. Ironija in satira sta se izprevergli v agitacijski govor. V Satanovi smrti je politika ubila poeta. Mirno in umerjeno pa je odgovoril dr. Mahnič, ki mu je očital, da ne pozna idealov, da je tiste vrste realist, ki jim ne kaže vzorov vsakdanje življenje, temveč črna, neizprosna usoda in nižja strast. Dr. Mahnič je odgovoril z Firduzijem in dervišem ter s Pegazom in oslom. — Aškerc je ljubil obliko parabole, kjer je izražal svoje misli o socialnih in upravnih napakah. Tako je v Pavlihi na Jutrovem, vencu parabol o orientalski obliki, bičal »evropske razmere, zlasti pa grehe avstrijske državne uprave«. (Dr. Grafenauer.) Poleg tega je rad opeval slovensko reformacijo, socialno bedo ter prikazoval svojo življenjsko filozofijo. V poeziji in v zasebnem življenju je zanj značilna močatost. »Kakor prej Fran Levstik, je bil zdaj Anton Aškerc izrazit mož: trd, kljubovalen, neustrašen, kadar je šlo za pravico človeka in svobodo duha.« (B. Borko.)

Končno je naš pesnik negoval pesem svobodomiselnega svetovnega nazora (n. pr. Prva mučenica), kjer nam je podal marsikatero pesniško lepoto, dokler ni tendenca drugič v njem ubila poeta.

Aškerčeva zbirka Balade in romance ima poleg nekaterih drugih pesnitev trajno vrednost. Borko je v »Jutru« zapisal: »Aškerčevih balad in romanc prve dobe ne označujejo samo realistično izbrani motivi (socialni, kulturni in verski boji slovenskega človeka, slike iz življenja kmeta in delavca in pod.), marveč tudi poetično vzdušje, v katerem se razvija epsko dejanje, krepke metafore, učinkovite poante, klena, prepričevalna in jasna pesniška beseda.« —

Aškerc ni bil samo pesnik, temveč tudi potopisec, dramatik, urednik, prevajalec.

Ljubil je plastičnost in stvarnost, vplival je s svojimi snovmi in obliko (predmet nam stavi pred oči, oblika se mora ravnati po snovi!), ljubil je kontraste, opeval je boj med lučjo in temo, med silnimi in slabimi. Okraskov ni predolgo izbiral, forme ni negoval, a bil je sjajen pripovedovalec in človek misli. Študiral je zgodovino verstev in iz orientalskih verstev je zajemal veselje do življenja. V Krišni je zapel:

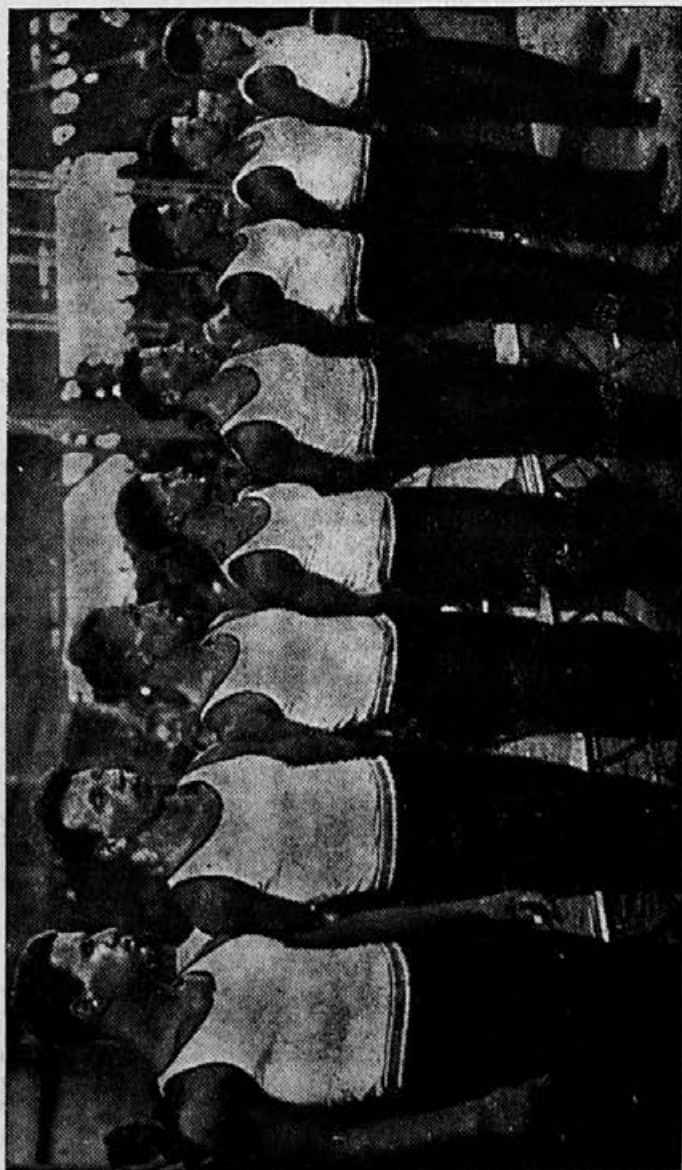
»Imejte večnost svojo vi
in dolgčas njen moreči!...
In Višnu stopi spet na svet,
kot Buddha se včloveči.«

Fr. Govekar nam je v Slovanu 1912. l. priobčil Aškerčev značilni program, ki ga je imel napisanega nad svojo pisalno mizo. Glasi se: »V imenu naroda, pravice, resnice, lepote in svobodne misli! V imenu vseh zatirancev, prepeljancev in trpinov! V imenu vseobčega napredka človeštva!«

Navdušenje za Aškerčeve pesmi o svobodi mišljenja in vesti je trajalo nekako do l. 1895. Tedaj se mu je mladina odpovedala. Cankarja je že poprej ujezila njegova izdaja Kettejevih poezij, češ da Ketteja podcenjuje. L. 1899. smo dobili poleg Erotike in Vinjet Čašo opojnosti, znanilke moderne. Aškerc se za moderno vobče ni preveč ogreval. Pogrešal je idej, češ, samo čuvstvovanje izraža glasba. Po njegovem so bili vsi pravi in veliki pesniki obenem globoki misleci, ki so s svojimi sentencami bogatili duševni zaklad narodnih literatur. (Aškerc, «Erotika» pa »Čaša opojnosti« v Ljublj. Zvonu l. 1899.)

Aškerc se je kot pesnik pojavil pozno, a svojemu zvanju dorasel. Izdal 15 samostojnih del.

Tega pesnika se bo naš narod vedno spominjal in uverjen sem, da bo trajno ostalo živo in moderno vsaj to, kar je Aškerčeva čitanka, ki naj jo vsak Jugosloven prečita in s tem proslavi pesnikov spomin.

Jugoslovenska takmičarska vrsta na sveskolskem slešu u Pragu — s leva na desno braća: Zupantič, Borko, Flego, Grilec, inž. Kavčič, Perdan, Sket i Ivančević

Kralj Matjaž

Mladinska pravljica igra v treh dejanjih

Tretji prizor

Kakor prej brez Borkoviča in vile.

Borkovič (že neviden za steno): Rojaki in tovariši moji, pristrčno pozdravljeni! Živeli, živeli! (Po tem pozdravu zadoni sem v dvorano pesem, ki jo poje Borkovič z vojaki Sokoli):

Hej, rojaki, opasujmo uma svetle meče!
Plemenita kri po krepkih žilah naših teče,
Bog nam dal je dobra srca, um in pamet zdravo,
povzdignimo složne glase domovini v slavo!

Živio, živio! Ujuhuhuhu!

Vratar (zopet sede na svoj kovčeg in zadremlje).

Škrat (stopi k Cirilu in poboža z roko Čuvaja po glavi): No, no, psiček Čuvaj, ti bi pa že gotovo rad šel nazaj v svoj kraj?

Čuvaj: Hav — hav! Meni je tudi tukaj dobro in prav! Saj vidim okrog sebe take krasne reči, kakršnih še niso videle moje oči!

Ciril: Ta skrivnostna kraljevska dvorana je res krasna, prekrasna! Naj si še jaz nekoliko natančneje ogledam njene posamezne posebnosti!

Škrat: Le poglej jih, le poglej, prijateljček! Jaz ti pa pojasnim njih pomen. (Se obrne, stopi nekoliko bolj v ospredje in kaže na svetle kapnike na tleh.) Poglej, ti kapniki so posebno lepi. Na njih se leskečejo najdragocenejši biseri in demanti.

Ciril (hodi zraven s psom in svetiljko ter sveti z njo ob tleh): In te nizke mavrične cvetice s svetlimi zlatimi cveti?

Škrat: To so repki in perotnice naših najlepših pevskih ptic, ki so se spremenile v te cvetice, ko so nehale živeti. (Stopi na desno bolj proti ozadju in pokaže tam na največjo cvetico s čudovito lepimi listi in z več ognjeno žarečimi cveti.) Naj, krasnejša in najznamenitejša je pa tale cvetica, ki se imenuje Nadzakladnica. Pod njo je namreč zakopan in skrit velik in jako dragocen zaklad. Ta cvetica je sama od sebe zrastle iz njega in se okrasila z več cveti, ki posebno svetlo in v najlepših barvah žare nocoj. Nadzakladnica ima pa tudi to čudovito moč, da zacveto in zažare iz zemlje z rumenimi plamenčki vsi zakladi daleč okrog nje, ako jo človek ponoči prenese ven v zeleno pokrajino. Ej, to bi bil ti lahko ponosen in vesel, če bi jo imel! V kratkem času bi lahko z njeno pomočjo odkril in dvignil iz zemlje toliko zakladov, da bi silno za bogatel.

Ciril: A mene bi tako bogastvo ne razveselilo in ne osrečilo, ker bi ne mogel z njim nazaj v svoj lepi in ljubljeni rojstni kraj!

Matjaž: Tudi v kraju, kjer zdaj živiš, lahko storiš z njim mnogo dobrega in koristnega, če ga pametno in pravično razdeliš med potrebne rojake in moje sokolske vojake, ki so pogostoma prisiljeni nabirati darove za svoje prosvetne domove in druge društvene potrebe. Pa tudi sebi bi lahko pomagal v bolji višji stan. Saj vidim, da ti je dano dobro domoljubno srce in bistra glavica. Zato naj postane to razmotrivanje resnica. Podarim ti zaklad in cvetico, ki jo izpulita, zaklad pa izkopljita in oboje v prazen cekar naložita!

Škrat: Prijateljček, dobila sva imenitno delo! Lotiva se ga kar precej! Jaz skočim po lopatko tjale v shrambo, a ti priveži psa k mizi, da boš imel proste roke! Pa cekar prinesi semkaj! (Skoči na desno in izgine tam za vrati.)

Četrti prizor

Kakor prej brez škrate

Ciril (se skloni k psu in ga poboža): Moj dobri Čuvaj, odslej boš pa tudi ti imel boljše dni poleg mene!

Čuvaj: Hav — hav, hav — hav! Saj to sem pričakovav, ko sem tako daleč s teboj ponoči popotovav!

Ciril: Zdaj pa stopiva nazaj k mizi in me tam miren počakaj! (Potegne psa na vrvici k mizi.)

Matjaž: Le še bliže, pa ga meni daj v varstvo, da se še midva kaj pogovoriva!

Ciril (stopi s Čuvajem dalje k Matjažu in mu stisne vrstico v roko): Saj res. Pa se še vidva bolje seznanita in še kaj pogovorita! Nocoj je tista čudovita noč, ko tudi naše ljube živalce dobe zmožnost, da se z nami pametno pogovore. In prav ta kužek je nama s tovarišem znatno pripomogel najti pravo pot do sem.

Matjaž (se pripogne k Čuvaju in ga poboža): Aj, aj! Ali tako bistroumen in uporaben si ti, naš ljubi Čuvaj!

Čuvaj: Hav — hav! Odslej bom pa še bolj priden in bom še več znav, ker bom boljše jev in bolj na mehkem spav!

Matjaž: Seveda, seveda. Zdaj pa še od mene dobiš nekaj dobrega. (Poseže v miznico in mu da kos pečenke ali klobase.)

Peti prizor

Kakor prej in škrat.

Škrat (stopi z železno lopatico v roki iz sobe na desni in zavriska): Ujuhuhuh! Zdaj sem pa že z lopatko tu! Prijateljček, le sem po zaklad, da boš prej bogat!

Ciril (stopi nazaj pred mizo, prime za cekar in poskoči z njim k cvetici Nadzakladnici, poklekne na tla, postavi cekar in svetiljko zraven sebe, se pripogne, prime z rokama za cvetico in jo izpuli): Tako! Cvetica je izpuljena. Ima kaj kratke korenine. To znači, da zaklad ni globoko pod površino.

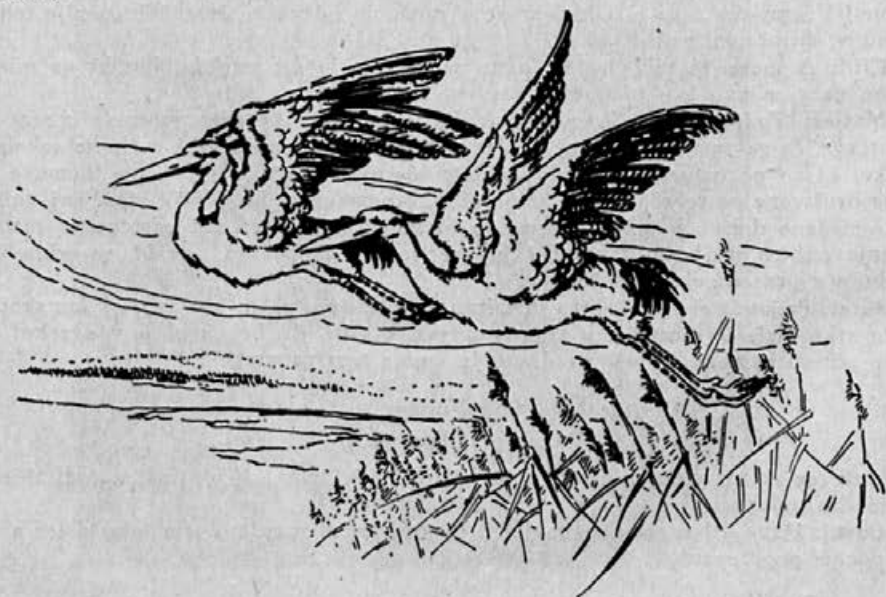
Škrat (poklekne med tem na tla na drugi strani cvetice): Res je. To pa najbolje vem jaz, ki sem ga sam tu zakopal na kraljevi ukaz. Le enkrat lopatko v tla zasadam in nakrenem, pa bo zaklad odkrit. (Stori tako in porine odkrhnjeni kos površine na stran.) Odstranim še pokrov in potem kar z rokami preloživa dragocenosti v cekar, prazna posoda pa naj ostane v zemji, ker jo bomo najbrž kmalu na novo napolnili z drugim zakladom. (Dvigne pokrov iz kotline in ga položi na izkopano ruševino.)

Matjaž: Kužek, le jej, le jej, da se pokrepčaš! Imaš pred seboj še dolgo pot nazaj do doma.

Ciril (pogleda v kotlino in se začudi): Joj, joj, kašne krasne svetle reči! (Postavi cekar v sredino spredaj in ga zgoraj raztegne.)

Škrat: Da, da! Zlate in srebrne, poleg njih pa tudi biseri, demanti in drugi dragoceni kameni!

Oba (začneta z obema rokama posegati v kotlino in prekladati dragocenosti v cekar).

Naši pesnici

Gustav Strniša, Ljubljana:

Jesen

Žito zori,
poje poljanec,
vriska škrjanec,
k zarji leti.

Mlade ženjice
zardevajo v lice,
ko žanjejo rž,
šepeče jim: »Brž!«

Ženjice hitijo,
se srpi iskrijo,
a žito drhti
in pada, molči.

Že spravlja kmet snope
v zlateče se kope,
da pelje domov
polja blagoslov.

Povsod pa razlega
se pesem vesela,
ki sem in tje bega.

Jesen nam prinaša sadove,
jesen nam prinaša radost,
pričenja se šola, že zvonec nas zove,
spet čaka nas nova modrost.

Jesen ki sadov je bogata,
bo zabogatela še nas:
saj šolska doba je zlata,
duha si krepimo ta čas!

Krepimo si tudi telesa,
naj zima bo ali jesen,
junaka pač mraz ne pretresa,
saj zdrav je in silen, jeklen!

Dr. Igor Vidic, Beograd:

Dr. Miroslav Tirš

(1832—1932)

Crna noć... Sloboda je umrla.
Sanja češka zemlja, sanja tužna,
Kao stara majka-udovica.
Sanja o proleću, o slobodi
I nekdašnjoj slavi češkog carstva.

Bela Gora stenje... Vetar duva...
Mrtvo lišće pokrilo je zemlju —
Mrtve su sanje i mrtve duše.

Da l' se zvezda rodila to nova?
Da l' se plamen digao do neba?
Je-li blagovest vaskrsla zemlji?
Nije zvezda rodila se nova,
Nije plamen digô se do neba —
Srce samo, srce div — junaka
Obasjalo svet je žarom svojim,
Žarom svojim, butkinjom svetlećom. —
I probudiše se mrtva srca
I otvoriše se mrtve duše
I k'o bokar belog jorgovana
Zacvetaše sanje, ljubav, rad...

Kamen do kamena gradi Vođa,
Gradi zemlji zadužbinu svoju:
»Ustraj! Živi! Bori se! Ne kloni!«

Zakliktaše jata sokolova
Sjatiše se širom svih zemalja,
Gde slovenska lipa mirisava
Pružila k suncu svoje cveće divno.
I sa Visle, Drine, Drave, Save
I Dunava, Vltave i Volge
Dižu se barjaci, grme trube,
Skupljaju se čete vojske svete,
Div — Sokoli — vojnici Slovanstva!

Vođa ih gleda. I srce sanja:
Sanja nove, bele, zlatne dneve,
Sanja prepород i sreću sveta. —

Vođa spava — duh njegov nas vodi!
Vodi čete naše, nepobedne,
Vodi talas omladinske snage,
Kao zublja osvetljava put.

Vođa spava? Ne, naš Vođa živi!
 Živi uz nas, živiće nam uvek,
 Dok sokolsko srce snažno kuca,
 Dok sokolska snaga, neizcrpna
 Lovor-granom ovenčava čelo,
 Da se klanja svet i narod svaki.

Vođo dragi! Vođo neumrli!
 Svako gnezdo Tvojih Sokolova
 Širom daljnijeg sveta Te pozdravlja,
 Te pozdravlja i Te blagosivlja:
 Slava Tebi, veliki naš Vođo,
 Slava Tebi, osnivače Tiršu,
 Koji si iz tamne, tmurne noći,
 Kao zvezda dig'o se u nebo,
 Kao vatra krčio nam put.
 Verni Tebi, verni duhu Tvome,

Borićemo se za rod i zemlju,
 Borićemo se za dušu svetlu
 I za srca čisti alem-kamen.
 Mladi, snažni, puni divnog žara
 I poleta stvorićemo vojsku,
 Nepobednu, silnu i slovensku!

Vođo dragi! Vođo neumrli!
 Tebi danas svi se poklonimo
 I amanet Tvoj očuvaćemo
 Blistav kao kruna Majke Slave.

Sa svih strana neka glas se ori,
 Sa svih strana snažno pozdrav glasni,
 Pozdrave Snage, Ljubavi, Slobode:
 Slava Tiršu, Vođi dragom! Zdravo!

Priroda umira

Priroda umira... a mi smo junaki
 vsem smotrom pogumno hitimo nasproti
 nihče nas na poti ne ustavi, ne zmoti
 naj sije že sonce, prete naj oblaki!

Sokoliča moč, Sokoliča volja,
 je pšica jeklena v plamenu skaljena,
 a pesem njegova odmeva čez polja
 ponosna, le domu samo posvečena!

Priroda umira, mi drzno strmimo
 nad tiho naravo v brezkončne višave,
 in smotrom mogočnim nasproti hitimo,
 vsa zemlja je naša, ravni in planjave!

Slobodan Živojinović, Trnjani:

Bugarskoj braći

Fanfara ste naših čuli gromke zvuke,
 videli ste reku beskrajnu i plamnu;
 gledali ste grudi i čelične ruke,
 osetili snagu orjašku i stamnu.

Te legije silne na stegove svoje
 sokolsku su miso ispisale jednu;
 te gvozdene duše smrti se ne boje,
 one nose život, volju nepobednu.

Tu sva srca složno, kao jedno biju,
 svako želju žarku, jedinstvenu prati:
 da slovenske reke u jednu se sliju
 i Tirševa miso sve Slovence zbrati.

Dosta beše krvi! Dugo smo se klali!
 Dosta brat je brata želeo za roba!
 Mnogi su nam sinci za tuđ račun pali,
 dok se Demon smejo, kopajuć nam g

Vreme je da braća braći ruke pruže,
 neslogu i mržnju otbace i zgaze;
 plemena slovenska da se jednom zdru
 i krenu kud vode svetle, nove staze.

Tad će Demon pasti. Gordo i visoko
 vinuće se sloga što braću spasava;
 raširiće krila Sveslovenski Soko
 od Crnoga Mora do Jadrana plava.

Sestavila sestra Drinka Jelić, Banja Luka:

Dr. Miroslavu Tiršu

Tebe nam nema, Miroslave Tiršu,
Al zato živi Tvoja vera prava,
Jer sokolske duše, Tvojim duhom dišu
I klikću Ti uvek: Večna Ti slava!

I ako Tvoje telo u tuđini,
Daleko od nas tihi sanak sniva,
Duša je Tvoja u našoj sredini,
I duša Tvoja s našom se sliva.

Daleko negde na grobu Tvomu,
Tvoj venac slave i pobede stoji,
Odani smo Tebi, duhu samo Tvomu,
I Sokoli mi smo, i bićemo Tvoji.

I venci slave i pobede Tvoje,
Uvenut neće. Jer zaslužna Tvoja dela
U vencima ovim još uvek stoje,
Jer ruža slave, još nije uvela.

Josip Šild, Beočin:

Zdravo Sokoli!

Ide leto, lipa miri
Vazduh svež nam grudi širi.
Tu se sleću mili tići
Sokoli se na put kreću
U šumicu, tu se sleću,
Sokoli i Sokolići.

Puni nade, puni sreće,
Omladina — rošno cveće,
Čista srca, vedra lica
Svaki Soko, Sokolica.
Ostajte nam zdravi, čili,
Vi Sokoli naši mili!

Neka živi naš podmladak —
Dobar sin je majci sladak
I ponosit ko' i smeran,
U pogiblji domu veran,
Barjak mili mu se vije
Majke Jugoslavije!

Bratska srca nek' nas vežu,
Glasi složni nek se sležu,
Preko polja i po gori,
Do neba se usklik ori,
Svih srdaca, dušom svom:
Živeo nam Kralji Dom!

Purić Stjepan-Ivanov, Vareš-Majdan:

Dr. Miroslavu Tiršu!

Povodom proslave stogodišnjice rođenja sokolskog velikana

Tko li ono budno bdije,
Na sveta prava roda svog.
Tko li smeta ostvarenju,
Zloželjnog plana dušmanskog?

A tko li čeliči ono,
Mišice dečice naše,
Tko li uči naraštajca,
Da smiono mačem maše?

Tko l' ono korenje čupa,
Tog kamena kobnog mrznje,
Što tuđin ga nekoć baci,
Ko hlebac med' gladne suznje?

Tko li seje bratsku ljubav,
Čiji nas ono uči glas:
Da nam vera nije ono,
Što no vekovno deli nas?

Klicanje čije čuje se,
I gromki mu se ori glas:
Plod samo složnoga rada,
Biće sloboda, sreća, spas?

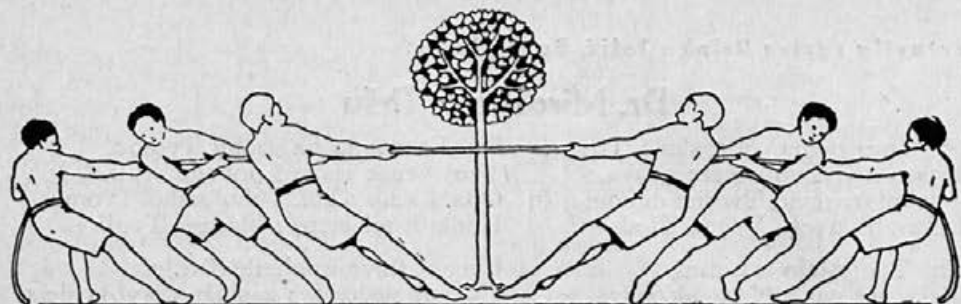
Mlad si, brate, pa još ne znaš,
Da ideje Tirša tu su,
Što ih nekoć davno, davno,
Med' slovensku braću prosu!

Slovenskog Sokola bratstvu,
K'o jednom što diše dušom,
Tirš bejaše velik tvorac,
Velikim sokolskim umom!

Nek' Sokola bratstvo živi,
Bog neka mu dade snage,
Da on uvek brani pravo,
Otađzbine naše drage!

I neka se zato, brate,
Prospe širom celog sveta,
Gde ima slovenskog roda,
Tirševa ideja sveta!

Kliknimo, braćo, gromko svi,
Neumrlom Vodi svome:
Slava Tiršu velikanu,
Gordom vodi sokolskome!

Radovi našeg naraštaja

Zorica Trkulja, naraštajka, Karlovac:

† Sestra Bosiljka Petrović, naraštajka Sokol. društva Karlovac

Bile smo još u podmlatku kad smo se upoznale. Došla je k nama u sokolske redove i nije nas odonda ostavljala do onih dana kad ju je bolest svladala i privezala uz krevet. Nažalost bilo je to u zadnje vreme sve češće, dok je konačno nesmiljena smrt nije otela između nas. Bila je nežna, tiha i blaga i tako umiljata da smo je svi voleli.

Soko je volela svom svojom mladenačkom dušom i nikada nije zaostala za sve je pokazivala ljubav i volju.

Baš onda kada smo mislili da će joj toplo sunce povratiti zdravlje, da će je miris proletnog cveća osvežiti, njena duša je kao lahor izletela k nebu, a mi smo ostali začuđeni i žalosni.

Draga naša Boso, sećanje na Tebe ostaće u našim dušama večno. Počivaj u miru i snivaj slatko. Znaj da smo Te iskreno i srdačno volile.

Mirko Đukanović, Bijeljina:

Po sletu

Šta mi se najviše svidelo u Pragu — pitali su mnogi po našem povratku sa sleta. Zaista je to pitanje na koje je dosta teško odgovoriti. Zar nas nije sve podjednako zadivilo? Zar nam nije sve ostavilo najlepše i neizbrisive uspomene? Čemu da se čovek više divi: da li onaj ogromnoj snazi, množini i veličini, ili onoj divnoj organizaciji, redu, savršenosti i disciplini? Sve je tu davalo utisak jednog izvanrednog reda, svežine i snage. U svemu se video refleks divne sokolske snage i krajnja točka reda i sistema. Treba braću Čehoslovake videti na delu, pa tek onda osetiti koliko je točna ona poznata rečenica. »Co Čeh, to Sokol«, jer Čehoslovaci su potpuno shvatili značaj Sokolstva. Oni znaju da su preko Sokolstva došli do države i slobode, da im je ono dalo sve što imaju i da im je ono i danas glavni činilac na kome se osniva njihova budućnost. Oni znaju da će se jedino preko Sokolstva sagrađiti čvrsti državni temelji; da samo generacija koja je prošla kroz sokolanu može svoj narod podići u svakom pogledu. Sokolstvo ih je preporodilo fizički i duševno, i postalo je za njih jedan nagon, zakon.

Svaki se Čeh osećao srećnim, da može da ukaže svoju bratsku radost, predusretljivost i otvoreno slovensko srce, a sjao je od gordosti i radosti zbog srećnih časova slovenske zajednice i bratskog rada. Za njih kao da

nije bilo nešto što se ne može; preuzeli su jedno tako gigantsko delo i izveli ga do kraja, davši tako najbolje dokaze o svojoj unutrašnjoj vrednosti, svēsti, spremi i radu.

Nije veliko čudo da je bilo sve tako savršeno, kad se zna, da su sve sokolske sile bile skoncentrisane na tome poslu, i sva snaga, ljubav i volja unete u njega. Radili su požrtvovano i neumorno; kako onaj najstariji član, radostan što doživljuje još jedno tako veliko sokolsko slavlje, tako i ono najmanje dete. Da, ta mala, nejaka, ali sokolska deca! Ko ih je video za vreme glavnih sletskih dana kako rade na sletištu i izvan njega, morali su ga obuzeti dotle nedoživljeni osećaji. Kome se ne bi dopala ta lepa, zdrava i rumena deca, u divnoj sokolskoj uniformi? Svuda su se mogli naći i videti: u svakoj ulici, na svakoj priredbi, na sletištu, gde su obavljali razne poslove. Uvek su bili verni pratioci i pomagači svoje starije braće. Interesantno ih je bilo gledati kako za vreme vežbi drugih kategorija, s nekom lečničkom ozbiljnošću neprestano trče tamo-amo s nosilima ili s vodom za osvežavanje one-svešćenih. Svima im se na licima izražavao polet, ponos i radost, jedan blažen, srećan i zadovoljan izraz, što mogu nešto učiniti za ovu veliku sokolsku manifestaciju. Svest o vrednosti sleta i jačini Sokolstva digla im je ponos. Bezbrižno mogu Čehoslovaci gledati u svoju budućnost kod ovakve dece, koja su kao divan pehar, u koji narod i Sokolstvo može slobodno ulevati sve svoje najbolje nade.

Ko će u moru lepota kazati šta je najlepše? Je li moglo onda da bude na sletu nekoga koji se nije napojio novim blagorodnim izvorima istrajnosti, ljubavi, bratstva i pouzdanja? Da li se iko vratio sa sleta, gde su Sokoli manifestovali jedinstvo svoje ideje, gde su Sloveni bili jedna moćna i neraz deljiva celina, a da nije osetio sve one divne znakove vernosti, bratstva i ljubavi?

Glasnik

O starosti oceana. Prema mišljenju modernih geofizika izvršio se srazmerno brzo prvi proces ohlađivanja i odlučivanja kemijskih elemenata naše zemlje, pre vatrene, tekuće. 10.000 do 15.000 godina bilo je dovoljno, tvrde naučenjaci, da se ohladila zemljina površina do 100° Celzija, t. j. do onog doba, kad su se počeli stvarati oceani. Od oceana pa do danas prošlo je već oko 1500 miliona godina.

Najnoviji svetski rekord. Nedavno je u kaliforniskom gradu Angels Campn priređena za žabe »utakmica« u skoku. Kao što javiše američke novine, priređivači ove utakmice dobro pazariše, jer dođe više nego 20.000 ljudi da prisustvuju. U ovoj klasičnoj borbi pobedila je mala kreketuša, koja je skočila 13 stopa i 5 palaca, dakle preko četiri i po metra daleko te je tako dotadašnji »žablji svetski rekord u skoku« potukla za celih 60 cm. Da li je bio »pobednik« nagrađen i kakvu je nagradu dobio, o tome nema izveštaja.

Najveći ružičnjak na svetu. U nemačkom gradu Sangerhausnu cvalo je prošlog juna u rozariju 400.000 ruža od 9000 vrsta. Rozarij unapređuje nauku o sistematici i psihologiji ruža celoga sveta. U rukopisu je već izraden rečnik sa 17.000 vrsta ruža.

Bube koje režu grane. Neke američke vrste buba odgrizu, slično kao dabrovi, na drvetima dosta debele grane, da onda legu jaja u bakulju njihovih suhih ogranaka. Ove bube nalaze se u Severnoj i Južnoj Americi pa mogu tim svojim radom načiniti veliku štetu.

Crnačke žene nose vlasulje od kose belih žena. Otkad se žene šišaju, ženska je kosa predmet vrlo živahne izvozne trgovine. Izvoze je u Trinidad, gde crnačke žene od nje sebi izrađuju vlasulje. Pre je Trinidad dobavljao kosu iz Kine, ali je od nekog vremena ovaj posao između ove

dve zemlje zamro. Trinidadska trgovina morala se dakle pobrinuti za druge izvore, pa se u zgodan čas pojavi nova ženska moda šišanja. Trgovci pohvataše odmah trgovачke veze i počеше dobavljati kosu evropskih žena u Trinidad. No crnačke žene ne nose samo crne vlasulje, nego i plave; plave se dapače naročito traže, pa su stoga i skupe, da mogu samo imućne crne dame priuštiti taj luksus plave vlasulje.

Vraćanje naturalnom gospodarstvu. Direktor malog putujućeg cirkusa obišao i neka mala ribarska sela u blizini Kopenhagena. Ma da je bila ulaznina u cirkus vrlo mala, narod ni toliko nije mogao da plati i to radi potpune nestašice gotova novca. No direktor se nije dao uplašiti. Objavio je, da se ulaznina može platiti i u naturi — ribama; prvo se je mesto plaćalo jednim bakalarnom ili s pet plosnatica ili s tri funte sleđa, drugo mesto s tri plosnaticе ili s funt i po sleđa, a mesto za stajanje jednom plosnaticom ili s pola funta sleđa. Uveče postavio je kraj blagajne bačve sa solju i skoro sve su bile pune. Najedanput dođe direktoru blagajničarka sva uzrujana te mu reče: »Vani je čovek koji hoće da mu dam sitniša, za jednog morskog psa. Šta da radim?« No direktor se odmah opet snađe. Uze morskog psa te vrati čoveku četiri bakalara, deset plosnatica i šest funti sleđa. I cirkus beše otada svakog dana dupkom pun.

C. Golar: Dve nevesti. — Vesela igra v treh dejanjih. — V Ljubljani 1932. Nastisnila in založila Učiteljska tiskarna. — Str. 94. Cena broš. 18 Din. — (Za odre rokovis.) — Najnovejše odrsko delo Cvetka Golarja, ki je doseglo najpovoljniji uspeh v Narodnem gledališču v Ljubljani, je sedaj izšlo v tisku. S tem je dana možnost, da se udomačita »Dve nevesti« po vseh naših odrih, kjer bosta gledalce prijetno zabavali.

IZ UREDNIŠTV A!

Ta številka »Sokoliča« je izšla v dvobroju za meseca avgust in september. Gradivo, ki je dospelo uredništvu za to številko in se ga ni moglo priobčiti, bo priobčeno — v kolikor je godno za tisk — v prihodnjih številkah.

Naraščajnice in naraščajniki, ki ste se udeležili veličastnega vsesokolskega zleta v Pragi, pošljite svoje lepe spomine za »Sokoliča«. Dobrodošla bodo uredništvu poročila o letovanjih (z lepimi slikami!).

Gradivo za naslednjo številko »Sokoliča« naj se pošlje uredništvu najkasneje do 8. oktobra.

Bratski naraščaj, širite »Sokoliča« v svojih vrstah! Vsak naj pridobi vsaj po enega novega naročnika!

Rešenja iz 6 i 7 broja »Sokoliča«

Križaljka »Tiršč«: Vodoravno: 1. Brvno, 2. Malina, 4. Mileva, 5. To, 6. Srb, 8. Rat, 10. Te, 11. Siam, 14. Sat, 16. Uš, 17. Opat, 18. Oil, 19. Ti, 20. Na, 21. Am, 22. Matin, 23. Mara, 24. Opna. — Okomito: 1. Bos, 2. Mat, 3. Lion, 4. Mantova, 7. Ban, 8. Ris, 9. Alat, 12. Trom, 13. Maran, 15. Tim, 25. Duma, 26. Ar, 27. Šah.

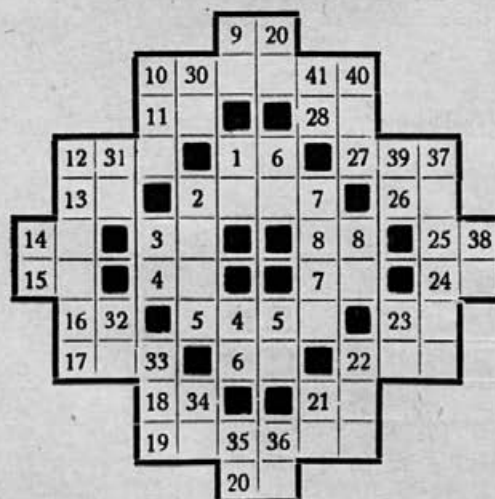
Pravougaonik: Vodoravno: 1. Riba, 2. Ovan, 3. Gora. — Okomito: 1. Rog, 2. Ivo, 3. Bar, 4. Ana.

Magični kvadrat: Vodoravno in navpik: 1. Ural, 2. Roza, 3. Azov, 4. Lava.

Popunjalka: I. Vodoravno: 1. Zdravo, 2. Njihovo, 4. Gledaj. — Okomito: 1. Zlinj, 3. Ovaj. II. Vodoravno: 1. Varna, 2. Ivica, 3. Javor, 4. Dunav, 5. Kovač, 6. Avala, 7. Volga.

Popunjalka

(Sastavio naraštajac Behaher Petar, Orlovat)

Vodoravno: 1. Upitna zamenica. 2. Muško ime. 3. Lična zamenica. 4. Lična zamenica (nemački, fonetski). 5. Narod u Velikoj Britaniji. 6. Uzvik. 7. Francuski „ona“ (fonetski). 8. Lična zamenica. 9. Lična zamenica. 10. Južno voće. 11. Predlog (duži oblik). 12. Deo glave. 13. Lična zamenica. 14. Predlog. 15. Jak bez glave. 16. Uzvik. 17. Ostrvo u Jadranskom Moru. 18. Pema. 19. Ograda. 20. Tlo bez 1 slova. 21. Jedinica za merenje električnog otpora. 22. Drži, poseduje. 23. Šut bez 1 slova. 24. Uzvik. 25. Lična zamenica. 26. General koji je poginuo na dalekom istoku. 27. Kuhinjska potreba. 28. Nota.

Okomito: 1. Upitno za lice. 2. Osnivač Sokolstva. 3. Lična zamenica. 4. Predlog s trećim padežem. 5. Uzvik. 6. Jedinica za merenje električnog otpora. 7. Zavet bez 1 slova. 8. Francuski „otok“ (fonetski). 9. Lična zamenica. 10. Pogodbena reč. 12. Pridev. 14. Predlog. 20. Nemački na. 21. Reka u Evropi. 22. Oblik glagola imati. 23. Razum. 30. Predlog. 31. „Koji“ u primorskom narečju. 32. Uzvik. 33. Kod belog sporta. 34. Veznik. 35. Deo zemlje koji ulazi doboko u more. 36. Sveza. 37. Interes. 38. Uzvik. 39. Razum. 40. Lat. so. 41. Sveza.

Magični kvadrati

(Sastavio naraštajac Behaker Petar, Orlovat)

1	2	3	4
2			
3			
4			

Vodoravno i okomito:

1. Prostor u kom se stanuje. 2. Broj. 3. Varoš u Italiji. 4. Alkohol.

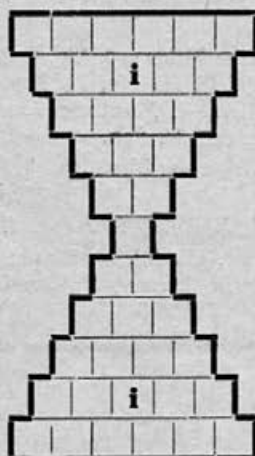
1	2	3
2		
3		

Vodoravno i okomito

1. Ptica. 2. Deo lica (množina). 3. Očev naslednik.

Popunjalka

(Sastavio naraštajac Mikasović Antun, Soko V. Beograd)

- Vrsta pustinje
- Hunski vođa
- Planine u Evropi
- Uzvik čuđenja
- Mesto na ušću reke Kolubare
- Suglasnik
- Glasovi jedne domaće životinje
- Nadimak seljaka iz okoline Užica (množina)
- Vulkan u Italiji
- Jedna prestonica u Evropi
- Južno voće

N. Z: Poslednje slovo prve reči, mora da se podudara s prvim slovom druge reči poslednje slovo druge reči s prvim slovom treće reči i. t. d.

Popunjalka

(Sastavio naraštajac Behaker Petar, Orlovat)

1			2	■	4				9	■	7			10
	■	■		■		■	■	■		■		■	■	
	■	■	3				■	■	6			■	■	
	■	■		■			■	■	■		■	■	■	
2				■	5					■	8			

Vodoravno:

1. Domaća životinja
2. Zamenica
3. Velika voda
4. Sasvim mala državnica
5. Kao i pod 4 vodoravno
6. Buket
7. Roditelj
8. Prvi čovek

Okomito:

1. Usklik
2. Odrešno zapovedanje
4. Žensko ime
7. Reka u Jugoslaviji
9. Pokazna zamenica (padež)
10. Muško ime